

Handwritten scribbles and text at the top of the page, including the title 'धर्मकीर्ति' in large, bold, stylized characters.

की ५१२६
वी

धर्मकीर्ति

Handwritten scribbles and text on the left side, including the number '१७'.

बुद्ध वर्ष २५४४
विक्रम संवत् २०३७
नेपाल संवत् १९९०
ईस्वी संवत् १९८०

Handwritten scribbles and text on the right side of the page.

सम्पादक

भिन्नु अश्वघोष

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः, नघः टोल, काठमाडौं

मूल्य ३/-

शान्तिनायक गौतम बुद्ध महापरिनिर्वाण जुया बिज्यागु

२५२४ दँ क्यंगु

पवित्र बैशाख-पुहीया उपलक्ष्ये

भिन्तुना

कगू खँ लुमंका दिसँ—

मोटरया सामानत माल धाःसा

जोगविर सिं कमलविर सिं

२८ जुद्ध सडक, काठमाडौं ।

फोन : ११४५३, १३८४२, १४६५४

बुद्ध-वचन

सुजीवं अहिरीकेन- काकसूरेन धसिना
पवस्सन्दिना पगब्भेन- संकिलिट्ठेन जीवितं

अर्थ- लज्जा रहित काग अर्काको खोसेर खानमा बीर, अर्काको कुभलो बिताउने, बन्धवादी अहंकार भ्रष्टाचारी मनुष्यको जीवन बिताउन सजिलो छ ।

हिरीमत्ताच दुज्जीवं-निच्चं सुचि गवेसिना
अलीनेन' प्पगब्भेन- सुद्धाजीवेन पस्सता

अर्थ- लाज मान्ने सर्वदा पवित्रताको खोजी गर्ने उद्योगी र मितभाषी भई शुद्ध जीविका गर्ने ज्ञानीको जीवन यापन कठिन हुन्छ ।

कोनुहासो किमानन्दो - निच्चं पज्जलितेसति ।
अन्धकारेन ओनद्धा - पदीपं न गरेस्सथ ॥

अर्थ- चारैतिर आगो दन्दन बलिरहेछ कसरि हाँस्नु कसरी आनन्द लिनु ? अन्धकारले चारैतिर घेरि सकेर पनि किन आलोक खोस्दैनौ ।

अत्तानं चे तथा कयिरा - यथञ्जमनुसासति ।
सुदन्तो वत दम्मेथ - अत्ताहि किर दुद्दमो ॥

अर्थ- अह्लाई अनुशासन गर्नु छ भने पहिले आफै त्यस्तो बनी दिनु पर्दछ । आत्मा गर्नु नै ज्यादै गान्धो कुरा हो ।

उत्तिट्ठे नप्पमज्जेय्य - धम्मं सु चरितं चरे ।
धम्मचारी सुखं सेति - अस्मिलोके पराम्हि च ॥

अर्थ- उठ प्रमादी नहोऊ, सद्धर्मको आचरण गर, धार्मिक पुरुषहरू इहलोक परलोक दुबैमा सुख पूर्वक जीवन बिताउ'छन् ।

अत्तदत्थं परत्थेन - बहुनापि नहापये ।
अत्तदत्थमभिञ्जाय - सदत्थ पसुतोसिया ॥

अर्थ- अर्काको खुबै हित गर्नाका लागि आफ्नो हितको हानि गर्नु हुँदैन । आफ्नो हितको बिचार राखेर सद्धर्ममा लाग्नु पर्दछ ।

पोराणमेतं अतुल - ने तं अज्जत नामि व ।
निन्दन्ति तुम्हि मासीनं - निदन्ति बहु भासि नं ॥
मित भाणम्पि निन्दन्ति - नत्थिलोके अनिन्दति ।

अर्थ- बिल्कुल निन्दित या बिल्कुल प्रशंसित पुरुष न अहिले यियो न कहिल्यै होला न आभारकल हुन्छ ।

विषय सूचि

विषय	लेखक	पृष्ठ
नेपाली-		
१ बुद्धवचन		१
२ बोधिज्ञान (बुद्धवचन)		३
३ यश र अयश	-भिक्षु विनित श्री लंका	११
नेपाल भाषा-		
४ लशकुश (स्वागत)	-विजय राम कर्माचार्य	१२
५ विचार स्वतन्त्रता	-भिक्षु धम्मानन्द मलेशिया	१३
६ तःस्रं छु ज्वी मत्यो	-धम्मवती अनगारिका	१४
७ मैत्री भावना	-केशरी शाक्य	१५
८ संयम	-भिक्षु अश्वघोष	१७
९ 'प्रिय वचन'	-हिरा नकर्मि	२०
१० बौद्ध गतिविधि		२२
११ धन्यवाद ज्ञापन पत्र	-राम भक्त कोख श्रेष्ठ	३०
अंग्रेजी		
12 Vesak Resolutions	-V. F. Gunaratne	1
13 Buddhism and mental health	-Alce Robertson	3

बोधिज्ञान (बुद्धवचन)

भिक्षुहरू, तथागत अर्हत् सम्यक् सम्बुद्धले वाराणसीको ऋषिपतन मृगदावनमा अनुत्तर धर्मचक्र प्रवर्तन गर्नु भयो । यसभन्दा पहिले यस्तो धर्मचक्र न कुनै श्रमण, ब्राह्मण, देव, मार र ब्रह्माले नै चलाएका थिए । ती धर्मचक्र हुन्—चार आर्य-सत्यको स्थापना गर्नु, प्रकाशमा ल्याउनु, बुझाई दिनु किटेर देखाउनु, खुलस्त वर्णन गर्नु, व्याख्या गर्नु र विभाजित गर्नु ।

यी चार आर्य-सत्य के के हुन् ?

- (१) दुःख आर्य-सत्य,
- (२) दुःख समुदय (दुःखको कारण) आर्य-सत्य,
- (३) दुःख निरोध (नाश गर्ने) आर्य-सत्य,
- (४) र दुःख निरोध गामिनी प्रतिपदा (दुःख अन्तहुने बाटोतिर लैजाने) आर्य-सत्य नै चार आर्य-सत्य हुन् ।

[मज्झिम निकाय, सच्चविभंग सुत्त]

बुद्धले भन्नुभयो—“भिक्षुहरू, जबसम्म मलाई यी चार आर्य-सत्यको यथार्थत ज्ञान दर्शन भएको थिएन, अनुत्तर बोधिज्ञान माथि विजयी भएँ भन्ने निश्चित भएन, त्यसबेलासम्म देव, मार, ब्रह्मालोकमा तथा श्रमण, ब्राह्मण र देव सहित मनुष्यलोकमा मैले यस्तो ढिपी गरिन कि मैले बुद्धत्व प्राप्त गरेँ । तर जब मलाई यी चार आर्य सत्यको स्पष्ट रूपमा यथार्थत ज्ञान दर्शन भयो त्यसबेला मलाई निश्चित भयो कि मैले (अहिलेसम्म कसैले प्राप्त गर्न

नसकेको) अनुत्तर बोधिज्ञान प्राप्त गरेँ ।

[महावग्ग, धम्मचक्कपवत्तन]

मलाई थाहा भयो कि यो धर्म (सत्य) गम्भिर छ, अरूलाई बुझाईदिन कठिन छ, सूक्ष्म विचार गर्नाले मात्र मगजमा घुस्न सक्छ; बुझ्न गाह्रो छ, शान्त छ, प्रणीत छ, केवल तर्कले मात्र यसलाई प्राप्त गर्न मुस्किल छ र बुद्धिवान (पण्डितजन) ले मात्र बुझ्न सक्छ ।

मानिस आसक्तिमा परिरहेका छन् र मोहित छन् । यसरी आसक्तिमा लटपटिएका मानिसलाई तो कार्य कारण सम्बन्धी प्रतीत्य-समुत्पाद (कार्य-कारण) को नियम बुझ्न ज्यादै गाह्रो पर्छ, उनीहरूको निम्ति सबै संस्कारको अन्त, सबै चित्तमलको त्याग, तृष्णाको क्षय, विराग स्वल्प, निर्वाण प्राप्त गर्नु कठिन छ ।

तर (संसारमा) यस्ता व्यक्तिहरू पनि छन्, तिनीहरूमा थोरैमात्र चित्तमल छन्, तिनीहरूले यस धर्म (सत्य) लाई बुझ्न सक्छन् । तर धर्मोपदेश नसुनेको खण्डमा विनाश भएर पनि जानेछन् ।

[महावग्ग, ब्रह्मयाचन कथा]

(१) दुःख-आर्य-सत्य

भिक्षुहरू, दुःख आर्य-सत्य के हो ? जन्मनु दुःख हो, वृद्ध हुनु दुःख हो, मर्नु दुःख हो, शोक गर्नु, रूनु, पिडित हुनु, चिन्तित हुनु, हैरान हुनु,

अप्रिय-संयोग हुनु, प्रिय-वियोग हुनु, इच्छा गरेको प्राप्त नहुनु दुःख हुन्; संक्षेपमा भन्ने हो भने पाँच उपादान स्कन्ध नै दुःख हुन् ।

जन्मनु केलाई भन्दछ ? जो प्राणी जुनजुन योनिमा जन्म लिइन्छ, जन्मन्छ, स्कन्धको प्रादुर्भाव हुन्छ, आयतन प्राप्त हुन्छ, चेतनाको उत्पत्ति हुन्छ—यसैलाई जन्मनु भनिन्छ ।

वृद्ध हुनु केलाई भन्दछ ? जुन प्राणी जुनजुन योनिमा क्रमशः वृद्ध हुँदै जान्छ, निर्बलियो हुन्छ, कपाल फुल्छ, चाउरिन्छ, शक्ति नाशिदै जान्छ, इन्द्रिय दुर्बल हुन्छ—यसैलाई वृद्ध हुनु भनिन्छ ।

मर्नु केलाई भन्दछ ? प्राणी आफ्नो आफ्नो योनिबाट छोडेर जानु, नाश हुनु, नदेखिनु, मृत्युहुनु, जीउने समय खतम हुनु, स्कन्धको विभाजन हुनु, शरीरलाई प्याक्नु यसैलाई मर्नु भनिन्छ ।

शोक केलाई भन्दछ ? केही चीज गुमाउनाले विपत्ति आइपनाले, शोक उत्पन्न हुन्छ, मनमा क्लेशो ठोक्नु, पिडित हुनु, चिन्ता हुनु, आन्तरिक क्लेश (शोक) हुनु—यसैलाई शोक भनिन्छ ।

रुनु केलाई भन्दछ ? कारणवश विपत्तिमा पर्नु, पतीत हुनाले विलाप गर्नु, छाटि पिटिपिटि र्नु, क्वाँ क्वाँ रुने अवस्थामा पुग्नु—यसैलाई रुनु भनिन्छ ।

पिडित हुनु केलाई भन्दछ ? शारीरिक कष्ट र पीडा, शारीरिक पीडाले गर्दा दुःख, दर्द र बेमजाको भावना पैदा हुनु—यसैलाई पिडित हुनु भनिन्छ ।

दुःखित हुनु केलाई भन्दछ ? मानसिक दुःख र बेमजा, मानसिक अशान्तिले गर्दा दुःख र बेखुशी-को भावना पैदा हुनु— यसैलाई दुःखित हुनु

भनिन्छ ।

चिन्तित हुनु केलाई भनिन्छ ? विपत्ति आइपनाले मानसिक अशान्ति उत्पन्न हुनु, नैराश्यता बढ्नु, मानसिक पीडाले गर्दा चिन्तित हुनु—यसैलाई चिन्तित हुनु भनिन्छ ।

अप्रियसंग संयोग हुँदा कसरी दुःख हुन्छ ? जसलाई मन नपर्ने रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श अथवा मनको विषयमा उसलाई अहित हुने कुरामा मिलेर बस्नुपर्दा जुन दुःख हुन्छ—यसैलाई अप्रियसंग संयोग हुनु दुःख भनिन्छ ।

प्रियसंग वियोग हुँदा कसरी दुःख हुन्छ ? जुन व्यक्तिलाई मन पर्ने रूप, शब्द, गन्ध रस, अथवा मनको विषयमा उसलाई हित गर्ने आमा, बाबु, दाजु-भाइ, दिदी बहिनी, मित्र (साथी) अमात्य वा अरू नातादार (आफन्तहरू) होस् उनीहरूसित छुट्टिएर बस्नु पर्दा, उसलाई जुन दुःख हुन्छ—यसैलाई प्रियसंग वियोग हुनु दुःख भनिन्छ ।

इच्छागरेको प्राप्त नहुँदा कसरी दुःख हुन्छ ? जन्म लिने प्राणीको इच्छा हुन्छ कि जन्म नभए हुन्थ्यो, नयाँ जन्म नलिऊँ; बुढोको इच्छा हुन्छ, बुढो नभए हुन्थ्यो, बुढो नहोऊँ; रोगिको इच्छा हुन्छ, रोगि नभए हुन्थ्यो, रोग नहोस्, मर्नेलागेको प्राणीको इच्छा हुन्छ, मृत्यु नभए हुन्थ्यो, मर्न नपरोस्; त्यस्तै शोक, रुनु, पिडित, दुःखित, चिन्तित, अप्रिय संयोग, प्रिय-वियोग, इच्छा भएको नपाउँदा मानिसले आशा गर्छ कि यस्तो नभए हुन्थ्यो, यसरी आइ नपरोस् । तर यसरी इच्छागर्देमा पूराहुने होइन । यस प्रकार इच्छा गरेको प्राप्त नहुनु दुःख हो ।

प्रतीत्य समुत्पाद

प्रकाश बज्राचार्य

बौद्ध धर्मको अध्ययनमा धेरै ठाउँमा प्रतीत्य समुत्पाद भन्नी उल्लेखित भएको पाइन्छ । कुनै पनि बौद्ध दर्शनको अध्ययन गर्न चाहने व्यक्तिलाई प्रतीत्य समुत्पादको ज्ञान हुनु अति आवश्यक छ । बुद्धका ४ आर्यसत्यहरू— (१. दुःख, २. दुःखको कारण, ३. दुःखको अन्त, ४. दुःख अन्त गर्ने मार्ग-हरू) त सर्व विदितै होला । बौद्ध धर्मको गहन अध्ययन गर्दा दोश्रो आर्यसत्यमा यस प्रतीत्य समुत्पादको उल्लेख भएको पाइन्छ । चार आर्यसत्य उसैले बुझ्न सक्छन् जसले प्रतीत्य समुत्पादबारे पूर्ण ज्ञान पाएका छन् । स्वयं बुद्ध भन्नुहुन्छ —

“जसले प्रतीत्य समुत्पाद बुझ्छ, उसले धर्म बुझ्छ, उसले धर्म बुझ्छ, उसले प्रतीत्य समुत्पाद बुझ्छ”

(—मज्झिम निकायवाट)

यसरी स्वयं बुद्धले प्रतीत्य समुत्पादलाई धर्मको संज्ञा दिएको पाइन्छ । साँच्चै भन्ने हो भने प्रतीत्य समुत्पाद सारा बौद्ध दर्शनको आधार हो । प्रतीत्य समुत्पाद विश्वका गहनतम दर्शनहरूमध्ये एक हो । सून्यवाद, क्षणिकवाद आदि दर्शनहरू यसै प्रतीत्य समुत्पाद द्वारा निकालिएका थिए । तर जतिसुकै गहन भए तापनि यस दर्शनमा व्यवहारिकता पाइन्छ । साँच्चै नै भित्रै सम्म प्रतीत्य समुत्पाद बुझ्ने शक्ती त हामीमा छैन, तैपनि आफूले बुझ्नेको जति सकेसम्म सरल तरीकाले यो विषय यहाँ

प्रस्तुत गर्दछु ।

प्रतीत्य समुत्पादलाई पालीमा “पटिच्च समुत्पाद” भनी उच्चारण गरिन्छ, जसमा पटिच्चले “कुनै वस्तुको उपस्थिति भएर” तथा समुत्पादले “अर्को वस्तुको उत्पन्न हुन्छ” भन्ने जनाउँछन् । यसरी एउटाको कारणले गर्दा अर्को उत्पन्न हुनेलाई नै प्रतीत्य समुत्पाद (Causation वा Dependent Origination) भन्न सकिन्छ । फलतः बौद्ध धर्म अनुसार कुनै पनि कुरो बिना कारण हुन सक्तैन ।

यस दर्शन अनुसार हरेक चीज परिवर्तनशील छ, कुनै पनि कुरो नित्य छैन । बौद्ध धर्म कुनै नित्य, अमर, अजर आत्मा मान्न तैयार छैन, त्यसैले यो अनात्मवाद हो । आधुनिक विज्ञान अनुसार पनि कुनै कुरो बिना कारण हुन सक्तैन र हरेक कुरा परिवर्तनशील छन् । त्यसैले बौद्ध दर्शन र आधुनिक विज्ञान एउटै आधारमा रहेका छन् ।

यस दर्शनअनुसार कुनै कुरोको अस्तित्व एकै छिनको लागि मात्रै हुन्छ, त्यसपछि यसले तुरन्त अर्को उत्पन्न गरिहाल्छ । कुनै वस्तु कुनै २ क्षणमा उपस्थित रहन सक्तैन, फरक भै सकेका हुन्छन् । यसैलाई नै क्षणिकवाद भनिन्छ । यहि दर्शनको आधारमा पछि गएर नार्गाजुनले (१७५ ई०)

आपनो **सून्यवाद्य** को विकाश गरे, जस अनुसार कुनै पनि वस्तु भित्र नित्य, अजर र स्थिर तत्वको अस्तित्व छैन (अर्थात सून्य छ) ।

यस प्रतीत्य समुत्पादमा १२. कडिहरू छन्, जुमकि यहाँ क्रमै संग छलफल गरिन्छ ।

१. जरा मरण (Decay and Death):

दुःख सत्यको बारे बुद्ध भन्नु हुन्छ— “जन्मनु, बुढा हुनु, मर्नु दुःखै हो । शोक, मनको खिन्नता, हेरानी पनि दुःखै हो । अप्रिय संगको संयोग, प्रिय संगको वियोग पनि दुःखै हो । इच्छा भएको प्राप्त नहुनु पनि दुःखै हो । सारांशमा पाँचै उपादान स्कन्ध दुःखै हुन् ।

यहाँ ५ उपादान स्कन्ध भन्नाले रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र विज्ञान बुकिन्छ । सारा भौतिक पदार्थहरू भित्र पर्दछन् बाकि ४ स्कन्धहरूले मानसिक कृया जनाउँछन् । यसरी भौतिक एवं मानसिक कृयाहरू जम्मै दुःखै हुन् अर्थात जीवन नै दुःखको सागर हो । जीवनका दुःखहरू, बुढा हुनु र मर्नु-लाई नै जरा मरण भनिन्छ ।

अब यस जरा-मरणको कारण के त ?

२. जाति (Birth): जन्मनु अर्थात शरीर धारण गर्नु नै जरामरणको कारण हो । यदि जन्मन्दै नजन्मे जरा मरण कसरी सम्भव हुन्छ र ? यसैले जाति नै जरामरणको कारण हो ।

अब यस जातिको कारण के त ?

३. भव (Existence): भव (अस्तित्व) नै जातिको कारण हो । अस्तित्व नै छैन भने कसरी जन्मन सकिन्छ ? केहि पनि नभएको अनन्त सून्यबाट केहि कुरा निस्कन सकिन्दैन । सून्य

(अनस्तित्व) लाई सून्यले जति गुणा वा जम्मा गरे पनि सून्य नै रहन्छ, अस्तित्व बन्दैन । कुनै अंक (अस्तित्व) लाई कुनै अर्को अस्तित्वले गुणा वा जम्मा गरेमात्रै कुनै फल आउँछ । त्यस्तै जन्मने जीवनको पहिले कुनै अस्तित्व भएमा मात्रै जन्म सम्भव छ । यसैले भव नै जातिको कारण हो ।

अब यस भवको कारण के त ?

४. उपादान (Attachment): उपादान भन्नाले संसार संगको अनुराग (मोह वा आशक्ती) बुकिन्छ । आफूले चाहेको कुरा पाउन लिप्सिराख्ने र टाँसिराख्ने प्रवृति नै अनुराग हो ।

यहि अनुराग नै भवको कारण हो । अनुरागकै आधारमा अस्तित्व रहेको हुन्छ । अनुरागबाट पूर्ण मुक्त जीवन हामी भेट्टाउन सक्दैनौ । कुनै पनि जीवले आफूलाई संसारसंग मिलाउन आफूलाई सुव्यवस्थित रूपले मिलाउन (to adjust) खोज्दछ । उसले हरेक काम, चाहे ठूलो होस् चाहे सानो, यसैको कारणले गरेको हुन्छ । हरेक काम एक श्रृंखला हो— अनुरागको । जस्तै खाने काममा पेट प्रति अनुराग, खाइसकेपछि त्यसबाट पाउने शक्ति प्रति अनुराग, त्यसबाट हुनेकाम प्रति अनुराग, आफ्नो शरीर प्रति अनुराग, देखि लिएर खानाप्रति अनुराग, थालप्रति अनुराग आदि आदि अनुरागहरू हुन्छन् । यसरी अनुरागले नै अस्तित्व राख्दछ । यसैले उपादान (अनुराग) नै भव (अस्तित्व) को कारण हो ।

अब यस उपादानको कारण के त ?

५. तृष्णा (Craving): तृष्णा (इच्छा वा लालसः) नै उपादानको कारण हो । हाम्रो ६ वटै इन्द्रियहरूद्वारा इच्छा उत्पन्न हुन सक्छन् । कुनै

पनि चीजमा त्यसै बखतमात्रै अनुराग उत्पन्न हुन्छ जब त्यस वस्तु प्रति लालसा हुन्छ । हामी कुनै न कुनै चीज प्राप्तीको लागि इच्छा गरिरहेका हुन्छौं, फलतः उक्त चीज माथि हाम्रो अनुराग बढ्छ, त्यो चीजमा हाम्रो मन टाँसिन्छ र त्यो चीज हासिल गर्न हामी यथा सम्भव कोशिश गर्दछौं । इच्छा बिना अनुराग सम्भव छैन ।

एक केटोले एक केटीलाई आफ्नो बनाउने इच्छा (तृष्णा) गर्छ । यसबाट केटीप्रति केटोको मोह (अनुराग) शुरू हुन्छ । उक्त केटी हासिल गर्न केटोले सके सम्मन् संघर्ष गर्छ । तृष्णा धेरै बढेमा न्याय, नैतिकता, धर्म र इमान सवैलाई तृष्णाले जित्न सक्दछ, फलस्वरूप यी सबैको सीमाबाट उ बाहिर जान सक्छ । आफ्नो लक्ष हासिल गर्न उ आफ्नै इच्छाको दास बनिसकेको हुन्छ—किनकि उक्त इच्छाले गर्दा उसको मन केटी प्रति आशक्त भैसकेको हुन्छ । यस इच्छाले नै आशक्ति जगाउँछ, मोहित तुल्याउँछ, अनुरागी बनाउँछ । यसैले तृष्णा (इच्छा) नै उपादान (अनुराग) को कारण हो ।

अब यस तृष्णाको कारण के त ?

६. वेदना (Feeling): वेदना नै तृष्णाको कारण हो । वेदना ३ प्रकारका छन्— (क) सुखमय वेदना; (ख) दुःखमय वेदना; (ग) सुख दुःख रहित वेदना । वेदना पनि हाम्रो ६ वटै इन्द्रियबाट उत्पन्न हुन सक्छन् ।

वेदना बिना इच्छा उत्पन्न हुँदैन । सुखमय वेदनाबाट 'त्यो चीज हासिल गर्ने' इच्छा उत्पन्न हुन्छ; दुःखमय वेदनाबाट 'त्यो चीजबाट टाढा रहने' इच्छा उत्पन्न हुन्छ; सुख-दुख रहित वेदनाबाट ठाउँ अनुसार इच्छा उत्पन्न हुन्छ । कुनै

राम्रो फूल देखनासाथ सुखमय वेदना हुन्छ र हामी त्यो फूल पाउने इच्छा गर्दछौं । त्यस्तै आगोले पोल्दा दुःखमय वेदना हुन्छ र हामी आगोबाट बच्ने इच्छा गर्दछौं । यसरी बिना वेदना इच्छा उत्पन्न हुन सक्दैन यसैले वेदना नै तृष्णाको कारण हो ।

अब यस वेदनाको कारण के त ?

७. फक्स वा स्पर्श (Contact): फक्स (स्पर्श) नै वेदनाको कारण हो । कुनै वस्तु र इन्द्रियको संयोग हुनु नै स्पर्श हो । ६ प्रकारका इन्द्रियहरू अनुसार स्पर्शपनि ६ प्रकारकै छन् । बिना स्पर्श वेदना सम्भव छैन । कुनै घर छ तर आँखाले देखेको छैन भने आँखाबाट वेदना उत्पन्न हुन सक्दैन, किनकि घर र आँखाको स्पर्श भएको छैन, फलतः उक्त घर सम्बन्धि कुनै वेदना उत्पन्न हुँदैन (साथै घर प्रति तृष्णा पनि हुँदैन) ।

त्यस्तै कुनै खाना छ तर आँखाले देखेको छैन, कानले त्यसबारे केहि सुनेको छैन, नाकले सुँघेको छैन, जिभ्रोले चाटेको छैन, शरीरले छोएको छैन र मनले चिन्ताएको छैन भने त्यो खाना प्रति कुनै किसिमको वेदना बन्न सक्दैन । कारण खानाको कुनै पनि इन्द्रियसंग स्पर्श भएको छैन । कुनै इन्द्रियसंग यसको सम्पर्क (स्पर्श) भएपछि मात्रै (अर्थात् देखेको, सुनेको, सुँघेको, चाटेको, छोएको वा चिन्ताएको) त्यस खानाबाट वेदना उत्पन्न हुन्छ । यसैले स्पर्श नै वेदनाको कारण हो ।

अब यस स्पर्शको कारण के त ?

८. षडायतन वा ६ आयतन (6 Sense Organs): ६ वटा आयतन नै स्पर्शको कारण हो । ६ वटा आयतन भन्नाले ६ इन्द्रियहरू

बुझिन्छ । यी मध्ये ५ बाहिरी इन्द्रियहरू —नाक, कान, आँखा, जिभ्रो र छाला; तथा एक भित्री इन्द्रिय—मन, हुन् । मन किन इन्द्रिय भन्ने प्रश्न उठन सकिन्छ । हामीलाई कुनै बाहिरी इन्द्रियबाट खबर नआउँदापनि सुख दुःखको वेदना हुन सक्छ । त्यसैले मन एक भित्री इन्द्रिय मानिएको छ । साथै बाहिरी इन्द्रियहरू जोडन एक भित्री इन्द्रियको अस्तित्व स्विकार गर्न बाध्य हुन्छ । भित्री इन्द्रिय अर्थात् मन भैदिएकोले नै बाहिरी इन्द्रियहरू एक अर्कासंग जोडिएका छन् । त्यसैले हो कुनै राम्रो आवाज कानबाट सुनेमा हाम्रो आँखा त्यतै जान्छ, अमिलो चीज देखना साथ मुखमा च्याल आउँछ ।

यी ६ इन्द्रियहरूको कारणले नै स्पर्श सम्भव छ । स्पर्श हुनलाई इन्द्रियको उपस्थिति जरूरी छ । वस्तु नभएमा स्पर्श हुँदैन र हामी त्यसको नकारात्मक वेदना पाउँछौं । जस्तै कुनै कलम नभएमा कलमको आँखासंग स्पर्श हुन पाउँदैन र हामी कलम त्यहाँ नभएको वेदना पाउँछौं (वेदना उत्पन्न भैदिएकोले नै यहाँ स्पर्शको अस्तित्व मान्नु पर्दछ) । तर इन्द्रिय नै नभएमा हामी सकारात्मक र नकारात्मक दुवै वेदना पाउन सक्दैनौं (अर्थात् यहाँ स्पर्शको अस्तित्व छैन) । इन्द्रिय नभैदिनाले स्पर्श हुनपाएन । यसैले षडायतन (६ इन्द्रियहरू) नै स्पर्शको कारण हो ।

अब यस षडायतनको कारण के त ?

६. नाम-रूप (Name and Form, i. e. Mind and Matter):

नाम र रूप नै षडायतनको कारण हो । माथि उल्लेख भैसकेको छ कि स्कन्ध ५ छन् । यी मध्ये

पहिलो स्कन्ध—रूप— भित्र ४ महाभूतहरू (पृथ्वी, जल, अग्नी, वायु) पर्दछन् । बाकि ४ मानसिक स्कन्धहरू नाम भित्र पर्दछन् । व्यवहारिक रूपमा भन्ने हो भने जम्मै भौतिक पदार्थहरू रूप (Matter) भित्र पर्छन् र जम्मै मानसिक कृया मन (Mind) भित्र पर्छन् । विश्वको कुनै पनि वस्तुमा नाम वा रूप वा दुवै अवश्यै हुन्छ । जिवित वस्तुहरू नाम र रूप दुवै मिलेर बनेका हुन्छन् । यसरी नाम-रूपले जिउँदो शरीरलाई बुझाउँछ (शरीरमा यी बाहेक अरू केहि छैन) । त्यसैले नाम र रूप बिना इन्द्रिय बन्न सक्दैन (अर्थात् जिउँदो शरीर बिना इन्द्रिय सम्भव छैन) । षडायतनमा बाहिरी इन्द्रियहरू 'रूप' मा र मन चाहिँ 'नाम' मा पर्दछन् । तसर्थ ६ वटै इन्द्रियहरू 'नाम-रूप' भित्र पर्दछन् । यसैले नाम-रूप नै षडायतनको कारण हो ।

अब यस नाम-रूपको कारण के त ?

१०. विज्ञान (Consciousness):

विज्ञाननै नाम-रूपको कारण हो । विज्ञान भन्नाले चेतना बुझिन्छ । कुनै वस्तु र इन्द्रियको उपस्थितिले मात्रै वेदना उत्पन्न हुँदैन । वेदना उत्पन्न हुनलाई चेतना पनि चाहिँन्छ । एउटा फूल र आँखाले मात्रै वेदना उत्पन्न हुँदैन । उक्त फूल देखनलाई आँखा र फूलको स्पर्शको साथै चेतना पनि हुनु पर्दछ । कहिले काहिँ विचार मग्न भै हिँडिरहेको बेला कसैले बोलाएको पनि सुन्दैनौं, वा आफूले चिनेको देख्दा पनि वास्ता हुँदैन (वेदना हुँदैन) । यहाँ वस्तु र इन्द्रिय दुवै छन्, स्पर्श पनि छ, तर चेतनाको अभावले यसो हुन गएको हो । विज्ञान इन्द्रियहरू अनुसार ६ प्रकारकै छन् ।

चेतना विना जीवको अस्तित्व छैन । चेतना नै जीवनको प्रमुख लक्षण हो । अर्थात् विज्ञान नभैकन नाम-रूप (जिव) बन्नै सक्दैन । बौद्ध धर्म अभौतिकवाद हो, यसले विज्ञान (मानसिक तत्व) ले नै भौतिक पदार्थको सिर्जना गरेको मान्छ । यसरी विज्ञान नै नाम-रूपको कारण हो ।

अब यस विज्ञानको कारण के त ?

११. संस्कार (Impression) :

संस्कार नै विज्ञानको कारण हो । संस्कार भन्नाले हाम्रो मनमा कुनै कुरोवाट परेको छाप वा प्रभाव बुकिन्छ । हामी अँध्यारो सुनसान ठाउँमा जान डराउँछौं किन कि हाम्रो मनमा बच्चे देखि त्यस्तो ठाउँमा भूत आउन सक्छ भन्ने संस्कार बसिसकेको हुन्छ । संस्कार मनमा परेका छापहरूको समुह हो जसवाट चेतना हुन्छ ।

कुनै पनि विषयको चेतना त्यस विषयको संस्कारले गर्दा मात्रै सम्भव हुन्छ । संस्कारले हामीलाई त्यस विषयको चेतना दिलाउँछ । कुनै व्यक्तिको संस्कार हाम्रो मनमा परेको हुन्छ । उक्त व्यक्तिका गुणहरू—अग्लो, छयाकते, गफास्तक, तालुखुइले, मधूरो स्वर भएको, रक्सी खाएको देखेमा रिसाउने र अस्ती सडकमा ढगडा गर्ने आदि कुराहरूको छाप हाम्रो मनमा परेका हुन्छन् । यसै संस्कारले गर्दा हामी त्यो व्यक्ती प्रति सजग रहन्छौं अर्थात् त्यस व्यक्तिको चेतना हुन्छ । चेतना भनेकै संस्कारको एक श्रृंखला हो । यदि हामीले माथिको व्यक्तिको संस्कार एक एक गर्दै जम्मै हतायी भने त्यसको संस्कार बाकि रहन्दैन । फल-स्वरूप त्यो मान्छे जस्तोसुकै भएता पनि हामीमा त्यसको चेतना हुन सक्तैन ।

कुनै नयाँ वस्तु देखेमा हामी त्यसप्रति एकै चोटि आशक्त हुँदैनौं । पहिले बनेका अरू वस्तु-हरूको संस्कारसंग दाँडेर मात्रै त्यस वस्तु प्रति हामी प्रतिक्रिया जनाउँछौं । भन्नाको तात्पर्य विना संस्कारले चेतना हुन सक्तैन । त्यसैले संस्कार नै विज्ञानको कारण हो ।

अब यस संस्कारको कारण के त ?

१२. अविद्या (Ignorance) :

अविद्या नै संस्कारको कारण हो । कुनै पनि विषयमा ठूठो ज्ञान हुनु वा ज्ञान नहुनु नै अविद्या (अज्ञानता) हो । सबभन्दा ठूलो अविद्या हो ४ आर्यसत्यहरू नबुक्नु । यो नबुक्नाले नै हामी कुनै चीजलाई अजर, अमर, अपरिवर्तनिय भन्ने अज्ञानतामा पर्दछौं । संसारमा सबै कुरा (आत्मा, ईश्वर, ब्रह्म लगायत) क्षणिक छन्, परिवर्तनशिल छन् र अनित्य छन् भनी बुक्नु नै सबभन्दा ठूलो ज्ञान हो । यो बुक्सके पछि कुनै कुरोको मनमा छाप पार्ने जस्तो अज्ञानतामा हामी पर्दैनौं । यो ज्ञान हुनेले कुनै पनि वस्तुलाई क्षणिक सम्झेर त्यसमा टाँसिराख्दैन, लिप्सिराख्दैन, मनमा छाप पार्दैन । यसरी अविद्या नै संस्कारको कारण हो ।

अब यस अविद्याको कारण के त ?

अविद्याको कारण सरीर धारण नै हो । जीवनमा हामी विचार शक्ति भएको बेलामै अविद्यामा पर्दछौं । यसरी फेरि जरामरण जातिको कारणले, जाति फेरि भवको कारणले उत्पन्न हुन्दै जान्छन् । यो चक्र निरन्तर चलिराख्छ । यस चक्रमा फँसेर नै हामीले दुःख पाइरहेका हौं । यस निरन्तर चक्रलाई भाव चक्र भनिन्छ ।

यसमा १२ वटा कडिहरू हुनाले यसलाई **त्रादश निदान** पनि भनेको पाइन्छ ।

१२. अविद्या	१. जरा मरण	
११. संस्कार	२. जाति	
१०. विज्ञान	भव	३. भव
९. नाम-रूप	अज्ञान	४. उपादान
८. षडायतन	५. तृष्णा	
७. स्पर्श	६. वेदना	

चक्रमा कुनै पनि कडिलाई निर्मूल गर्न सकेमा सम्पूर्ण चक्र रोक्छ, अनि फेरि सांसारिक दुःख भोग्नु पर्दैन । चक्रमा छुट्याउन सकिने कडि तृष्णा हो । तृष्णालाई निर्मूल गर्न सकेमा यस भव चक्र बाट मुक्त हुनेछ अर्थात् निर्वाण प्राप्त हुनेछ । तर यसको लागि अविद्या हटाउनु पर्दछ अर्थात् ४ आर्य सत्यहरू यथार्थ रूपले बुझ्नु पर्ने हुन्छ ।

यो चक्र आफै आफ चल्छ । यसलाई चलाउने ब्रह्म ईश्वर आदि केहि छैन । कारण उत्पन्न

हुनासाथ त्यसको फल आफै उत्पन्न हुन्छ । यसैले यसलाई **हेतुवाद** वा **कारणवाद** पनि भनिन्छ ।

बुद्धको यो महान भव चक्र दर्शन मध्यम मार्गि छन् । न त यसले शाश्वतवाद (नित्यवाद) ले जस्तै कुनै चीजलाई नित्य, अमर र अपरिवर्तनिय मान्छ; न त यसले उच्छेदवाद (विनाशवाद) ले जस्तै वस्तुको पूर्ण नष्ट हुनेमा विश्वास गर्दछ । यस मध्यम मार्गि दर्शन अनुसार कुनै पनि नित्य छैन; साथै यी वस्तुहरूको पूर्ण विनाश नभैकन यिनीहरूका केहि न केहि परिणाम अवश्य शेष रहन्छन् ।

सून्यवादको प्रवर्तक प्रशिद्ध दार्शनिक नागार्जुनले आफ्नो ग्रन्थ 'विग्रह व्यावर्त्तनी' को अन्तमा लेख्नु भएको छ—“जसले प्रतीत्य समुत्पाद र अनेक अर्थ भएको मध्यम मार्गको बारेमा भन्नुभयो, उक्त बुद्धलाई प्रणाम छ ।”

साधु ! साधु !! साधु !!!

पुण्य व प्रज्ञा

मोक्ष प्राप्तिया लागि धर्म [पुण्य] माः, तर धर्म छगुलि जक मगाः । धर्मया नाप नापं बुद्धि नं माः । धर्म व बुद्धि छम्ह कंगःया निपा पपू थें खः । बुद्धि मनुया मिखा खःसा, पुण्य वयागु तुति खः । पुन्यला छगु बग्गी थें जक खः गुगुलि कि मोक्षया ढोकाय् तक थ्यका बी । तर धात्थें ढोका चाय्कीगुला बुद्धि खः ।

भिक्षु धम्मानन्द श्री लंका

यश र अयश

भिक्षु विनित श्री लंका

भनिन्छ कि बुद्धको यशकिति आकाश देखि पाताल सम्म फेलियो । अरू धर्मका विद्वान्हरूले पनि उहाँको गुनगान गर्थे । तर त्यस बेला घरेले उहाँलाई वदनाम गर्न पनि चाहेका थिए । तिर्थकरहरूले उहाँलाई खुला दोष लगाए । हत्या र प्रलोभनमा फसेको भन्ने जस्ता गम्भिर आरोपहरू उहाँलाई लगाइयो । बुद्ध न त यशले गर्दा फुरुंग हुनु भयो न अयशले गर्दा खिन्न हुनु भयो । तर त्यति बेला सम्म अर्हत नभएका उहाँका निजि सेवक भिक्षु आनन्द यस्ता आरोपहरू सुनेर विचलित हुनु भयो :-

आनन्द : "तथागत ! हामी यो गाउँ छाडौं ।"

बुद्ध : "तिमीले किन यसो भनेको आनन्द ? के कारण छ ?"

आनन्द : "तथागत ! यी तिर्थकरहरूले हाम्रो विरुद्ध कूठो आरोप लगाई हिड्दैछन् र मान्छेहरू यसमा विश्वास गर्न लागेका पनि देखिन्छन् ।"

बुद्ध : "ठिक छ, आनन्द ! भनी हामी यो गाउँ छाडेर अर्को गाउँमा गौं । यदि त्यहाँका मान्छेहरूले पनि हामीलाई गालि गर्थे भने के गर्ने ?"

आनन्द : "तथागत ! हामी फेरि अर्को गाउँमा जाउला ।"

बुद्ध : "आनन्द ! यदि हाम्रो दुष्टहरूको तालमा ताल मिलाउन थाल्यौ भने हामी यो पृथ्वीमा बस्ने ठाउँ कहि पनि भेटाउन सक्दैनौं ।"

"म त रण क्षेत्रको हात्ती जस्तै हुँ । हात्तीका चारै तिरबाट वाणहरू गडैने रहन्छन् । तैपनि हात्ती अगाडि बढि नै रहन्छ । त्यस्तै म पनि गालि आरोपहरू सहि दिन्छु । किन कि घरे मान्छेहरू दुष्ट हुन्छन् ।"

विश्वका सोफा र महान व्यक्तीहरूलाई आलोचना गर्ने कुरो त मामुलि नै हो । प्रशिद्ध व्यक्तीहरू माथि सँधै नै हिलो च्यापिन्छन् । इतिहासको शुरूवात देखि नै सबै ठूला दार्शनिक र धार्मिक गुरुहरू यस्ता दुष्टहरूको शिकार हुँदै आएका छन् । र कसै कसैलाई त मारियो पनि । सोक्रातिस (सुकरात) देखि जल्ने र द्वेष गर्ने एथेन्सकी वासिन्दाहरूले उहाँको विरुद्ध आरोपहरू रचे र उहाँलाई मारिदिए । बाफूलाई जस्तै माया गर्ने आफ्ना छिमेकीहरूले नै येशुलाई कुण्ड्याइ दियो । अहिंसाको पुजारी महात्मा गाँधीको विरुद्ध हिंसा प्रयोग गरियो र उहाँलाई गोली हानो मारियो । बुद्ध पनि अपवादबाट बाच्न सकेन । उहाँको जीवनमा उहाँकै एक शिष्य र एक सम्बन्धि (देवदत्त) ले कुप्रयास गरे । तर उहाँ बुद्ध हुनु भएको हुनाले मार्न सकिएन ।

निन्दाबाट कोहि पनि बचन सक्तैन । केहि नबोली चुपचाप बस्नेहरूलाई पनि निन्दा गर्छन् । घेरै बोल्नेलाई पनि निन्दा गर्छन् । निन्दा नगरिने व्यक्ती संसारमा कोहि पनि छैन । बुद्ध भन्नु हुन्छ :

“जसरी एक चट्टानलाई बतासले हल्लाउन सक्दैन, त्यस्तै नै, निन्दा र प्रशंसाबाट विद्वान्हरू व्याकुल नहोओस् ।”

अनु- प्रकाश

[Nature of life पुस्तकबाट अनुदित]

भोत ध्यानकुटीस ध्यान सिबिर ज्वी न्हो स्वागत समारोह जुबले सिगु स्वागत म्ये

लशकुश—(स्वागत)

विजयराम कर्माचार्य, पन्ति”

लशकुश... .. ३ !!!
लशकुश दु जिमी पाखें,
लशकुश दु विहारया पाखें,
लशकुश दु नेपामीया पाखें
लशकुश थन यानाच्चवना ... ।

बर्मा निबासी, शान्ती पुजारी,
दो पञ्जाचारी, दो सुखाकारी,
खेमाराम विहारया अधिपती पीन्त,
अतिथी गण व भक्तजन पीन्त,
लशकुश, लशकुशदु ... ।

दुःख कष्टया, पर्बाह मयासें,
पवित्र यानादीहा, नेपाः भूमोसं,
उद्धार भावं काया दीपीं,
बुद्धया ज्ञान थ्वीका बिया दीपीं,
लशकुश, लशकुश दु ।

नेपा व बर्मायाः मैत्री दुथें,
बुद्धया ज्ञान सकसीतं ज्यू थें,
वर्मेली व नेपामीया मैत्री बांला,
परस्पर सम्बन्धला क्नुहे बांला,
लशकुश, लशकुश दु ... ।

विचार स्वतन्त्रता

भिक्षु धम्मामानन्द मलेशिया

बौद्ध धर्मं सुयातं नं मेमेगु धर्मं व्वनेत व सयकेत रोके मयाः । धार्थ्ये ला बौद्ध धर्मं बौद्धतयत् मेमेगु धर्मं सयकेत व थ्व धर्मया अपि नाप तुलनायायत् सल्लाह बी । बुद्धं धाःगु दु कि यदि मेमेगु धर्मं उचित व बांलाःगु उपदेशत दुसा वया अनुयायि पिसं स्वतन्त्रसाथ थुजोगु उपदेशयात आदर तयज्यू । गुह्य गुह्यस्यां थः शिष्यपित दमनयाना तयत् सदांयालागि अन्धकारे तयातयगु कोशिश याना च्वंगु दु । अमि शिष्यपिसं (भक्तपिसं) मेगु धर्मया सफू तयत् थिके तक्कं मब्बू । मेमेगु धर्मया खँ मन्येनेनु अमित स्यनी । न्ह्याथे हे पत्याः मज्जीगु खँ छाया थ मज्जीमा अयनं अमित अमिगु धर्मया खँ शंका मयायगु आज्ञा बी । गुलि गुलि अमिसं थः अनुयायीपित अन्धकारे तय फे, उलि उलि अमिसं अमित फेचा थें जय फे । यदि अपि मध्ये सुनां नं मिखा कन, जः खन न आः तक्क जि अन्धकारे लाना च्वन धकाः धाल्धाःसा वैगु मने दानव (भूत) च्ववल धका धाई । विचरा मनुयात वयागु विचाः, वयागु शिक्षा व वयागु बुद्धि छ्यलेगु मौका बी मखु ।

बौद्ध धर्मं बौद्धत बढेयायत् दुःखि, अस्वस्थ, अज्ञानी व अशिक्षित तपगु शोषणयायगु कोशिश मयाः । थःत नाप लाः वःपित बुद्धं थःगु धर्मं वयत् हडबडे जुया निर्णय याय मतेनि धका सल्लाह बी । बुद्धं अमित न्हापां बौद्धधर्मं यागु शिक्षाया बारे थ्वीकाः अनं थःगु जीवने गुलि ज्या वं धका विचा यानाः तिनि बौद्ध धर्मं स्वोकार यायत् सल्लाह बी ।

बौद्ध धर्मं न्ह्यावर्षं स्वतन्त्रता व उन्नतियात् तेवा बिया वया च्वंगु दु । बौद्ध धर्मं ज्ञानया विकाश व जीवनया न्ह्यागु क्षेत्रे नं मानवताया स्वतन्त्रताया लागी सः तै वै च्वंगु दु । बुद्धया शिक्षाय थौया आधुनिक, वैज्ञानिक आविस्कार व ज्ञानया सामना यायत् लिकाय माःगु (हतेयाय माःगु) खँत छु मदु । गुलि गुलि वैज्ञानिक व इतिहासाकार तसे अप्पो सिद्धान्त व खँत पत्ता लगेयाई, उलि उलि अपि बुद्धयाथाय सतिना वै ।

(What Buddhist Believe सफुति अनुदित)

तःधं छु ज्वी मत्यो

धम्मवती अनगारिका

तःधं छु ज्वी मत्यो । छायाधासा लिपा तस्सकं दुःखसी माली । तःधं छु ज्वी धयागु हे मत्सःपि भचा सया वल धायवं, मदुपिनि भचा ध्यवा व छे दया वल धायवं अभिमान दया वैगु खः । तर व न्ह्याम्हसितं ज्वीगु ला मखु । होस मदुपिनि व मत्ति मभिपिनि अले बुद्धि मदुपिनि जक दया वैगु खः तःधंछु वैगु । उकि क्कीथाय् थुगु बारे मेगु नं उखान छगू दु “मजागु घः छचांपां छचांपां सनि हैं । धात्थे विवेक बुद्धि दुपि अभिमानं इपांथिपां सना ज्वीमखु । मजागु घः छचांपां छचांपां सःवै थें तःधं छु जुयां छुं याय् फैमखु । उकि धन दया कौलिसे व थः सया सिया बौलिसे विवेक बुद्धि दत धासा गबले हे तःधं छु ज्वीमखु । तःधं छु ज्वीगु हे पतनया कारण खः । थ्व खँ थ्वीका बीत बाखँ छुं न्हयथने—

न्हापा विदेह राष्ट्रया मिथिलाय विदेह धयाम्ह जुजुं राज्य याना च्वन । अबले बोधिसत्व वहे विदेह राजाया अग्रमहारानिया कोखे जन्म काल । अले व राजकुमार तःधिक जुसेल दिसापामोक्ष गुरु याथाय् वना आपाल शास्त्र बिद्यां पारंगत याय् धुंका यःगु देशे विदेह जुजु जुल । व जुजु जूसां वरावर पर्व पव दिने प्यम्ह, च्याम्ह सलं साय्का तःगु बग्गीले च्वना देशे चाह्यु बिज्याइगु जुया च्वन । देशवासीपिसं आपालं भक्तिपूर्वकं जुजुयात स्वागत सत्कार याना उत्सव याइगु जुयाच्वन । अबले अन विदेह देशे छथाय्

जंगले सुवर्ण हंसत यक्व दुगु जुयाच्वन । अन च्वंम्ह सुवर्ण हंसराजाया थः जातम्ह सुवर्ण वर्णम्ह हंसनी (हँय्) कला व काय् निम्ह देक नं देशे च्वंम्ह को मिसा छम्हनाप प्रेम याना व नापं संवास याना को थें नं मच्चंम्ह हँसराज थें नं मच्चंम्ह खचरा काय् छम्ह दत । वयात विनिलक धका नां तथा तल । व सुवर्ण राजहँस वहे कोया पाखें दुम्ह खचरा विनिलक काय्या मायां बरोबर देशे वनीगु जुया च्वन । अथे बौम्ह हँसराज बरोबर देशे वनीगुसिया हँसया कायपिसं धाल— बा ! छाया वरोबर मनूत यक्व दुथाय् देश पाखे वनेगु ? अथे म्वाकं बरोबर वने मज्यू । मनूत धयापिं तसकं मभिपिं नं दु । इपिं मभिपिसं खन धाय्वं बायात दुःख बी ।

काय्पिसं वने मते धाय्वं अबुम्ह सुवर्ण हँसया मछि थें च्वना थःगु नुगले च्वंगु खँ प्वका धाल— खः जि देशे च्वंम्ह को छम्हनाप सहवास याना, वया पाखें काय् छम्ह दत । व काय्या मायां जि बरोबर देशपाखे वनेगु ।

अले काय्पिसं धाल— अथे जूसा बाःया व को काय् थन हे हया बी । व गन दु थाय् जक कना दिसँ । थाय्वाय् न्यना बौया सुरक्षाया निम्ति व इच्छा पूतिया निम्ति को चिरिमां व काय् दुथाय् वना चिरिमां कोयाके किजा पवना तःबलागु पंबला छबला हया उकी व विनीलक खचरा कोयात फेतुका सुवर्ण हँस निम्ह दाजुकिजां निखे पंबाला

ज्वना सरासर आकाशमार्ग वना च्वंबले इपि मिथिला देशया च्वे थ्यन ।

अबले हे मिथिला देशया विदेह राजा नं तुयुम्ह सलं सायका तःगु रथे च्वना उत्सव याका वया च्वंगु व कोखं खन । अले वया मने अभिमान वल । अले वया म्हुतुं धाल-भो विदेह राजा छ व जि छुं मपा । जि नं भाग्यमानि छ नं भाग्यमानि खः । छ तुयुम्ह सलं सायकुगु रथे च्वना जमीनया मार्ग वना च्वन । जि सुवर्ण हँसराजतसें सायका च्वेयागु लँपुं वया च्वना । थथे कोख अभिमान यागु खनेवं हँसराजते तँ पिहाँ वल । अन लेँसं हे कुतका थक्यला धया थें नं मती तल । एनं अबुया इच्छा पुरे यायगु गौरवं सहयाना कुबिया हयाँ बौया न्ह्योने तया खच्चराम्ह कोखं लेँ फुति

यागु खँ बौम्ह हँसराजयात कन ।

थ्व खँ न्यना बौम्ह हँसराजया साप नुग मछि-कल । जि छम्ह ताले मलाना क्वजात कोनाप संवास यायधुन । उकि थ्व क्वजात कोखंनापं जिमि हँसजातपि कायपिन्त नोकर थें याना अपमान याका च्वनेमाल । थ्व तःघं छुम्ह कृबुद्धियात तःघं याय मज्यू धयागु मती तया हँसं कायपिन्त धाल-का पुत्रापि थ्व तःघं छुम्ह कोया मचायात थन तयां भिनी मख्त छिपि वना हानं थ्व कोयात वया मायाथाय हे ते यकी धका वाके छवत । कोया मचा कोतुं जुल । हँसराजया पुबले च्वने मन्त । तःघं छु जुल धायवं तःघं ज्वीगु थासं कुतुं वइ उकि तःघं छु ज्वीमज्यू ।

मैत्री भावना

केशरी शाक्य

४० पीगू भावना मध्ये मैत्री भावना नं छगू खः । मैत्री शब्दया अर्थ खः थःत सुख योर्थं करपिनि नं सुख ज्वीगु इच्छा यायगु । मैत्री चित्त मदयकं छुनं ज्या सफल याय फेमखु । थःगु मनयानं शान्ति देमखु । जीवन आनन्दमय यायत मैत्री भावना यायमा छायाधासा की खँल्हायबले छेलिगु उखान छगु दु थः भींसा जगत भीं, जगत भिकेत थः भिनेमा । उकि न्हापां करपिनिगु निन्दा चर्चा मयासे थःगु दोष थःम्हं खँकेमा अलेतिनि समाजे शान्ति जुई ।

शिद्धार्थ कुमार बुद्ध ज्वीफुगुहे मैत्री वलागुलि खः । सकल प्राणिप्रति मैत्री दु । सुद्धगु मैत्री चित्तदुसा न्हागु ज्यानं सफल यायफेधैगु बौद्ध वि-स्वास खः । धाथें कीकेन मैत्रीचित्त दयकेगु इच्छा दुसा वं अथे यात थथे यात धका वयागुं थ्वयागुं दोष मालेगु सिकं थम्हनं बाँलागु ज्यायाना च्वंसा मे पिनिगु खँ व ज्याय च्यूता मतसे वयात भीं ज्वीमा धका मतितया च्वनेफुसा थःगु ज्यानं भिना-वई । तर थथे भिगु मनं कल्पना मयासे नुगः क्वाटा क्वाटा म्बीका च्वनधासा नुगः मीं पूथें पुकाच्चने

माली । नुगः क्वाटा क्वाटा म्वीका मैत्री भावना
यायफै मखु । च्वनागु थाय् वा छेँ क्कः धायकेत
परस्पर मैत्री दयाच्वनेमाः की छेँ त्वाले त्वापु जुया
च्वनिगुहे परस्पर मैत्री मदया वा बःमलाना खः ।
थःथगु स्वार्थे व कतिलाकेगु ज्यायाना ख । द्वेषया
कारणहे म्वामदुगु निन्दा चर्चा व चिवा कावःगु
धका खँ पिहाँ वइगु खः ।

मैत्री बल्लाकेत स्वता अङ्ग चुलायमाः- दुनूगलं-
मिसैँ कामना याय्मा, मैत्री पूर्वक कायकर्म, मैत्री
पूर्वक खँ ल्हायमा । यदि सुनानं जि सत्रु मदुम्ह
जुईमा, द्वेष वा तँ मदुम्ह ज्वीमा, सुख पूर्वक च्वने
दयमां, दुःख मदुम्ह ज्वीमा धका न्हि न्हि हाला
च्वनाथे करपिन्त छुँ हित ज्वीगु ज्यानं यायमाः ।
मखुसा मैत्री भावना याना च्वनाया छुँनं फाइदा
दइमखु । जगत संसार उद्धार ज्वीमा धका जाकी
निगलं पुज्याय मात्रं जगत संसार उद्धार ज्वीमखु ।
बरू जाकि निगलं चखुं बखुं निम्ह स्वम्ह सिया
जक प्वा जाइ । गथेकि करपिन्त छुँ दुःख ज्वीगु
कल्पना व ज्याखँ मयासे मेपिन्त छुँ उपकारया
ज्यानं यायफयकेमा । सेवायाना मेवा नैगु किस्मं
वा म्हुतु पिचु नुगः बचु किस्मं खँल्हाइ म्हेसित मैत्री
भावना यानाया छुँनं फल पिहाँ वईमखु । द्वेष
भाव वा तँ धइगु साप ग्यानापु । तँ पिहाँ वम्ह
मिखा कां बराबर खः । तँ पिहाँ वलकि मिखाँ छुँ
खनिमखु । विवेक बुद्धि व सयका सियका तःगु
बिद्या फुकं बिस्यूं वनि । मैत्री या शत्रु द्वेष भाव
खः । थ्व ल्वापुया पुसा मदयका छ्वयत मैत्री चित्त
तसकं आवश्यक दु ।

मैत्री भावना याम्हसित फिन्छता फल प्राप्त
ज्वी । १) याउँक न्ह्यो वइ । २) सुख पूर्वक
न्ह्योलं चाइ । ३) मभिक ग्यानापुक म्हनी मखु ।
४) मनूते साप यई । ५) अमनूष्य पिनिनं यई ।
६) मी, बिष, हथियारं थी फईमखु । ७) रूप
बाँलाई । ८) देवतापिसं रक्षा याई । ९) समाधी
भावनाय् च्वनधासा याकनं समाधि प्राप्त ज्वी ।
१०) बेहोस जुया सिनावने माली मखु । ११)
मैत्री ध्यान उत्पन्न याम्ह थ्वहे जन्मे निर्वाण लाभ
याय् मफुसां सिना ब्रह्मलोके जन्म कावनी ।

मैत्री बलापिन्त सुनानं छुं याय् फैमखु । सामा-
वति रानीयात थः भातं लिथुया खं न्यना बाणं
कयका स्याय धका वःबले सामावतिया मैत्री भावना
बलागुलि कयके मफुत । बुद्ध यात देवदत्तं स्याय
धका उलिमछि कुचक्र ग्वसाग्वसां बुद्धया मैत्रीवलं
छुं याय् मफुत । अंगुलीमाल डाकुं बुद्धयात स्याय्
धका वःबले स्याय्मफुत, अथेहे आलवक राक्षसं
बुद्धया प्रति क्रोध चित्त तया प्रहार यात । तर
वसपोलयात छुंहे याय्मफु थ्व वसपोलया मैत्री
बलागुया चि खः । बुद्धया प्रति इष्यां जुया
(अबौद्ध) तयसं बुद्धयात अनेक उपाय यात ।
चिञ्चा नामक गणिकायात ध्येवा बिया भववान
बुद्धयात भात नायके हल, सुन्दरी परिव्राजिका
थःपिसन्तुं स्याना बुद्धयात ज्यानमार धका बदनाम
यायत सन । तर बुद्धया पवित्र मैत्रीया प्रभावं
अज्यागु कुचक्र फुकं फसं पुयका यंकल बुद्धयात
छुं मजु ।

संयम

भिक्षु अश्वघोष

बौद्ध साहित्य बा बुद्धया सिद्धान्तया सार छु धका न्यसा उचित बा पायछिगु लिसः खः संयम देकेगु बा मनूत संयमी ज्वीगु ।

संयम शब्दया अर्थ खः इन्द्रिययात चिना तेगु, मन वंथाय् म्ह मवसे, म्ह वंथाय् मन छ्वेगु अर्थात साबधान जुधा च्वनेगु । अनुशासने च्वनेगु बा ज्ञानी ज्वीगु धाःसां छु मपा थें च्वं ।

संयम गथे याना देकीगु बा संयमी ज्वीगु गथे ? अथवा संयमी ज्वीत बुद्धं छु उपाय कना बिज्यागु दु ले ?

बुद्धं निगू स्वंगू बा निथी स्वथी मनूतेगु बुद्धि अनुसारं उपाय कना बिज्यागु दु । साधारण मनूतेगु लागी संयमी ज्वीगु इच्छा दुसा लज्जा व भय निता खँ लुमके । लज्जा व भय निता कारण मनूत संयमी जुया च्वं । ए धयागु मिखाँ रूप खना लो वन, इच्छा अनुसारं ज्या यातकि संयमी ज्वी मखुत अथवा संयम मद्दुम्ह जुल । अले व लज्जा व भय नं मद्दुम्ह जुल । धाइ ल्हाइ धयागु लज्जा व भय दुगु जूसा इच्छाया वा मनया वसे च्वनी मखु । धाःसां धाल का धका यो यो थे सना जुल धायवं व मनू अनुशासन हीन म्ह, हारांम्ह ज्वी । छाया धासा वयाके संयम मन्त ।

लज्जा धयागु दुनें वइगु बा मने अनुभव ज्वीगु खँ खः । गथे कि न्हिने लेँ फारा पिसाव याना च्वने बले थः सम्बन्धीत खनी बले म्ह पीसे स्वा

ह्याउसे च्वना वइगु यात मछालेगु बा लज्जा धाइ ।

भय धयागु मेपिसं धाइगु व्वः वीगु पोर व ग्याना वइगु जूगुलि पिने वइगु खँ खः । बुद्धया धापु अनुसारं संयम व अनुशासन धयागु दया च्वंगु, अथवा लोक पालन जुया च्वंगु हे लज्जा व भय निता दया खः । थ्व निता मदै बले मनू व पसु छु मपा धासां ज्यू । पशुतेके मछा घंगु मद्दु । उकि खः इच्छा जूथें लेँ सना च्वनीगु । बरू भय धयागु पशुयाके नं दु ।

बौद्ध साहित्य कथं लज्जा छगू जक दतले तं मनू पतन ज्वी मखुनि । थ्व खँ थ्वीका बीया लागी जातक बाखँ छपु न्ह्यथने ।

काश्यप भगवान बुद्धया पाले भिक्षु छम्हेसित जुजु छम्हस्यां साप माने याना च्वन । न्हि न्हि ला-न्या तथा भोजन बीके छोइगु जुया च्वन ।

एकादश बले थें जागु दिने ला व न्या मद्दुगु जुया च्वन । अबले भोजन मसाना वल । न्हि न्हि साक्क नया च्वंगुलि म्हुतु फस्वत । अर्थात बानि स्यन । व भिक्षुं स्यू एकादश बले ला दै मखु धयागु । ए जुया व भिक्षु लिक्कसं च्वंगु पुखुलि न्या लाना नैम्ह जुल ।

छन्हु दरवारं भोजन बीके हः बले व भिक्षु न्या लाना च्वंगु खन । भोजन बी हः पिनि मन स्यन । अज्योम्ह भिक्षु यात नं भोजन वीगुला ? बी मखु धका लित यंकल ।

जुजुं न्यन- छाया भोजन लित हयागु ?

लिस बिल- महाराज ! व भिक्षु ला ताले मला । न्या लाना च्वंगु खना अज्योमेसित वी मखु धका लित ज्वना वया ।

जुजुं न्यन- छिपि खने धुंका नं व भिक्षुं न्या लाना च्वन ला ?

इमिसं धाल- जिपि खनेवं साप मछाला विहारे वया वव छुना च्वन । जिमिगु खा हे स्वे मछा ।

जुजुं धाल- थौकन्हे बुद्ध शासन अन्तरधान ज्वीन । आ सकलें दुश्शीलपि जक । कीपि नं जा ताले मला । व भिक्षु याके लज्जा छता दनि, गबले तक मछा व गया पह दैतिनि अबले तक मस्यैनि । लज्जा धयागु मदुसा स्यने धुंकल । व भिक्षु याके मछा धेंगु गुण धर्म दनि । हुं छिपि व भिक्षुया मछागु गुण धर्मयात आम भोजन बिया वा धका छोया बिल ।

जुजुया आज्ञानुसार व भिक्षुयात भोजन वी यंकल ।

थव बाखनं सीदु लज्जा दत धायवं संयम जू । थुगु पत्ति साधारणगु खँ जुल । मनतसें दण्डया भयं नं पाप कर्म मयासे संयमी जुया च्वन । खजा थुगु पत्ति संयम धात्थेंया संयम मखू । धात्थेंया संयम धयागु दुनें निसें चायका भिगु मभिगु छुटे याना मभिगु वां छोया भिगु जक ल्यया ज्या याना यंकेगु यात सदाचार धाइ । संयम धाइ । धाइ ल्हाइ धका लज्जा व भयं याना जक संयमी जूगु धात्थेंया अनुशासने च्वंगु मखूनि । ए खसा संयमी ज्वीत छु याय्माः ले ? बुद्धं कना बिज्यागु उपाय कथं “सतिसम्पजञ्ज” अर्थात् स्मृति व विवेक

बुद्धि निता न्हावलें चूलाका च्वनेमा । मेकथं धाय माल धासा नुगः व न्ह्यपु चूलायमा । थुकि सी दु बुद्धि जक दयां मगा, हृदय नं माः अर्थात न्हावलें नुगजं थुकीका सतर्क वा सावधान जुया च्वने मागु जुल । न्हाबले होश दया च्वन धासा सयम अवश्य दइ ।

होश तया च्वनेगु तरिका नं प्यथी दु । उकीयात बुद्धं सतिपट्टान धका आज्ञा जुया बिज्यागु दु । व थथे :-

१) कायानुपस्सना अर्थात शरीरं छु छु ज्या याना च्वन, फेतुना च्वना, दना च्वना, गन स्वया च्वना, फुक्क भनं होश ल्यूल्हू तया च्वनेगु अथवा मनं खंका मभिगुलि बचे जुया च्वनेगु यात कायानुपस्सना सति धाइ ।

२) वेदनानुपस्सना अर्थात मने व शरीरे सुखया अनुभव जुल ला दुःखया अनुभव जुलला, तानोया वल ला, मछिना वल ला, पालुसे च्वन ला, न्यालुसे च्वन ला, म्हाइपुसे च्वना वल ला इत्यादि अनुभव जुइ बले होश तया च्वनेगु यात वेदनानुपस्सना थाइ अथवा चायका च्वनेगु यात धाइ ।

३) चित्तानुपस्सना अर्थात मिखां रूप खन अले मने छु जुल, लोभ जुलला, द्वेष भावना वलला, मोह जुलला थुखे पाखे सतर्क जुया चायका मन वसे तया च्वनेगु मिखा व रूप त्वाना निमित्त ग्राही मजुल धासा होश थासे लागु ज्वो । निमित्त ग्राहि धयागु छु ? धायनु बांलागु वस्तु छता खन । व वस्तुया बारे नाना दृष्टि स्वया उकी हे प्यपुना च्वनेगु, आकृष्ट जुया प्राप्त याय्गु इच्छा ज्वीगु यात निमित्तग्राहि धाइ । मेकथ सकसिनं थगु

भासं धाये माल धासा मिजं नं मिसा खनी बले व मिसाया अंग प्रत्यंगया कल्पना यायगु गथे कि छाति गथे च्वं, न्हाय् व मिखा आदि शरीरया छता छता अंग कया कल्पनाय् दुबे जुया च्वन धासा निमित्त ग्राही ज्वीगु जुइ । थथे हे मिसां मिजं खनी बले नं जुइ । उकि चित्तया अवस्था गथे जुया च्वन उखे पाखे होश नं ल्यू ल्यू तया च्वने फुसा चित्त वंथाय् म्ह वनी मखु । थुकीयात चित्तानुपस्सना धाइ ।

४) धम्ममानुपस्सना अर्थात् मने न्हाबलें मभिगु न्याता प्रकारया पर्दा तोपुया च्वं वो । थुकीयात पालि भासं पंच नीवरण धाइ । कीके न्हाबलें भोग विलासया इच्छा दया च्वनी । व इच्छायात चायका व पर्दायात चीका छोयमा । मेगु पर्दा खः कीके न्हाबलें द्वेष भावना दया च्वनी, व द्वेष भावनायात चायका कोत्थला छ्वेगु । अत्सी व न्होगुलु बानियात तोता छोयगु । चंचल व अभिमानी ज्वीगु स्वभाव दु धका चायका च्वनेगु । म्हा मदुगु शंका कया च्वनेगु, चाला आदि

न्याता मभिगु पर्दा मनयात बुलुसे च्वंका तैगु चीका छोय फयकेगु साधन धम्ममानुपस्सना खः । थुलि ज्वीफत धासा तिन धार्थिया संयम दे ।

थव खँ अध्ययन याना स्वे बले बुद्धि जक दयां मज्यू, विद्वान जक जुयां मज्यू, बाखँ जक कने सयां मज्यू न्ह्यपु व नुगः चूलाय्मा धका बुद्ध धया बिज्यागु खँ तस्सकं बांला जू । उकि न्ह्यपु व मन छगू हे मखु धयागु सी दु । विद्वान जुया थें होश छखे ला वसा, थुगलं थ्वीका मकाल धासा सयका सीका तयार्थे संयमी ज्वी मखु । उकि जा खःनि विद्वान जूसा न गतिपति मदया वनीगु ।

थन संयमी ज्वीत होश जक दयां मगा । होश धयागु ला खुंयाके नं दु । खुया च्वंत्रले खुया कया च्वना धका व खुं चाः । मभिगु ज्या याना च्वं पि आपासिनं धया थें (फुकसिनं मखु) चायका च्वं, होश तया च्वं । तर थन मुख्य खँ ला होश तया च्वनार्थे मखुगु ज्यां अलग ज्वी फुसा, तापाना वने फुसा, बचे ज्वी फुसा जक होश तया च्वनागु जुइ । थुकीयात हे सतिपट्टान भावना अथवा विपस्सना भावना धाइ । मेखतं धाय् माल धासा मन बसे तया च्वनेगुयात हे संयम धाइ ।

तिसा वसतं तिया च्वंम्ह जूसां यदि आचरण बांलाका, शान्त-दान्त जुया सदां शील स्वभाव पवित्र जुया, सकसिगुं प्रति दया तया च्वं च्वन धासा वयात श्रमण धाइ ।

नांगां च्वनेवं, जटा धारण याय्वं ध्याचले च्वनेवं, मनःसे च्वनेवं, बे चनेवं, धुलं बुला च्वनेवं, पुतुहुं जक च्वनेवं हे तु इच्छा नाश जुया शुद्धम्ह जुइ मखु ।

“ प्रिय वचन ”

हिरा नकर्मि

प्रिय वचनं खँ लहाय बले मनूतेगु मन आकषित जुया मन याउँसे च्वँ । बुद्धया उपदेश अनुसार मेपिनि येकेत व व्यक्तियाके गुण देमा । व गुण छुले ? दान, प्रिय वचन, अर्थचर्या व समानता । मेभु नं प्यता गुण दु-विद्वत्ता, धन, परिवार व व्यक्तित्व । थुकि मध्ये प्रिय वचन मुख्यगु गुण धर्म थे च्वँ । येक नाइक खँ लहाय फुसा सकस्यां येका च्वने दै ।

प्रिय वचन धाय गुलि अपू उलिहे व्यवहारे छ्यलेगु थाकु व छगू तः धंगु समस्या नं ख । प्रिय वचन धयागु संसारे च्वँपि दक्को मनूतेन यो । तर मनूतेत जक मखु अमनुष्यतेत नं थ्व प्रिय वचन अतियो । थ्व न्याग आखलं 'प्रिय वचन' असभ्यशील जुया मभिना च्वंगु जीवन सुधारयायत यक्कोहे ग्वाहालि बिइ फु ।

थ्व न्याग आंखल चिकिचाग्रथे च्वँ । तर थ्व वचन मदया आपालं मनूतेगु छेँ अशान्ति, ल्वापु जुया च्वन । बाज्या व बज्ये, अबु व काय कला भातया बिचे, दाजु किजाया बिचे पासां पासाया बिचे, राज्य, राज्यया बिचे ल्वापु कचवे जक मखु द्विसा प्रतिहिसा जुया च्वन ।

तर गुगु छेँ मनूतेके थ्व प्रिय वचन दै उगु छेँ शान्ति बास याना न्ह्याइपुक जीवन हना च्वने दै । हानं सीबले याउँक सिनावने दै । मनूतेके थ्व प्रिय वचन मदुसा थः थः हे शत्रु जुइ ।

उक्तियाना प्रिय वचनयात थौंया संसारं तस्कं तः धंगु थाय् बियातगु दु ।

प्रिय वचनं याना अशान्तियात शान्ति याय् फे । हारांमह मचायात ज्ञानीमह मचा याय् फे । थ्व अमूल्य वचनं याना तसकं मने दुःख जुया चोमह मनूया दुःखयात यक्को सान्त्वना बिइ फु । उदाहरणया लागी वसपोल भगवान बुद्धया प्रिय वचनं याना जीवन सुधार जूगु पटाचाराया बाखँ ह्याने तयगु उचित खना । पटाचारा छन्हु थःछे वने धका वं बले लें थः भात व मस्त निमह सित । थःछेँ सहारा काय धका वं बले मा-बौ व किजा छेँ लहाना सीगु खँ न्यना मुच्छा जुल । सुंभरोसा मदुगुलि व उई जुल । बियोग दुःख विरह जुल । म्हे छुं वस्त्र मदुगु हे मचाल, दक्कोस्यां जई पटाचारा धका हा हा यात । थथे हे विरहया अलाप यायां वना च्वंगु बखते बुद्ध जेतवन विहारे उपदेश बिया बिज्यागु जुया च्वन । थथे यक्को मनूत दुथाय पटाचारा वं बले मनूतेसं वयात बुद्धयाथाय् मछ्वो ।

तर वयात तापाकं निसे बुद्धं खना वियोग व्यथां छतपते जुया च्वमेसित तथागतया हृदये करुणां थिल । व अवला मिसायात तथागत सिबाय मेपिसं सुनानं शरण बिइ मखु धैगु सिइका पटाचारायात थन छोया हति धया बिज्यात । वसपोल भगवान बुद्धया प्रिय वचनं पटाचारायात धया

बिज्यात:- होशे वा केहें मेजू धया बिज्यागुलि छुं तंगु लूथे जुल थ घैपि दनि धका मने हर्ष जुल । अले होशे वया लज्जा चाल । छम्ह भलादमी ब्यूगु गा न्यया भगवान बुद्धयात वन्दना याना च्वन । वयागु दुःख बुद्ध खंकल । बुद्धया प्रिय वचन पटाचाराया घाले वास तयथे शितल जुल । अले उत्पत्ति व विनासयात मखंकुसे सच्छि दँ तक म्वायगु स्वया उत्पत्ति व विनासयात थुइका “छन्हु जक म्वायगु हे श्रेष्ठ ख” धैगु बुद्धया उपदेश न्यना अस्थिर अनित्य संसार खंकल । भिक्षुणी संघया सदस्य जुया श्रोतापत्तिफल प्राप्त यात । शील सदाचारी जुया विनयले भिक्षुणीपि मध्ये अग्रस्थान प्राप्त यात ।

प्रिय वचन याना लडाईयात साम्य याय फे । थुकिया लागि बुद्धया पालेयागु घटना छगु न्ह्यथने-कोलिय व शाक्यते बिचे सिचाई लागी देका तःगु नहरया बारे लडाई ज्वी थें च्वन । थव खँ बुद्ध सीका बिचायात-लःया लागि थुखे शाक्य थः दाजु किजापि उखे कोलिय पाजु खलः हि बाः वेका नाश ज्वीन । जिगु धर्म खः युद्ध वचेयाना शान्ति स्थापना यायगु ।

लडाई ज्वीत सना च्वंथाय वसपोल भगवान बुद्ध सरासर बिज्याना बिचे ल्हाती लः छपास कया प्रिय वचन न्यना बिज्यात-छिपि ल्वायतेनागु थव हे लः या बारे मखुला ? खः धका लिसः वल । हिया मू अपो दुकि लाया धका वसपोल न्यना

बिज्यात । अले हिया मू अपो दु धका लिस बिल । वसपोल धया बिज्यात-अयसा छिपि छाया ल्वाना हिबाः वयेके तेनागु ? छिपि भचा शान्त जुया थःथः १हसीका प्रिय वचन खँल्हासा ला आम लः इना काय ज्यू ।

थव मैत्रीपूर्वक प्रिय वचन खँ न्यना इमि लडाई मजुल ।

प्रिय वचन मनूयाथे सम्यशील स्वाभावे बढले याय फे । नरक यागु स्वर्ग थें परिणत याय फे । जापान देशे मंगूतयके प्रिय वचन दुगुली थौया समाजे धर्मया क्षेत्रे हरेक क्षेत्रे उन्नति जुया वोगु खः । गुम्ह मनूयाके प्रिय वचन दे उम्ह मनून यक्को मनूतेत उधार याय फे । प्रिय वचन दुम मनूयात यक्को लाभ दु । मनू दुःख दे मखु, शत्रु दे मखु व मनू सकसियान प्रिय जुई ।

उकि हरेक मनूयाके प्रिय वचन देमा । मुखमें राम राम बगलीमें कुरा अजागुपति खँयात प्रिय वचन धाई मखु । मनूनिसे मनूतेगु उपकार यायगु यात हे प्रिय वचन धाई । हिसक अशोक जुजु नं भगवान बुद्धया प्रिय वचन उपदेश भिक्षु न्यग्रोध पाखें अमूल्यगु ज्ञान न्यना मने शान्ति जुया हृदय परिवर्तन जुल । अशोक जुजु शान्त जुया बाँलागु ज्या याना बुद्ध धर्म प्रचार याना थौंतक नाँ कायका च्वने दत । उकि प्रिय वचन खँ बाँला ।

बौद्ध गतिविधि

धर्मकीर्ति विहारया बौद्ध गतिविधि

भगवान बुद्धया उपदेश मध्ये लुमंकातय् बहुगु छगू आह्वान खः “अभिककम मा निवत्त” अर्थात् न्ह्यव्वानु दीमते । थ्व साप बाँलागु श्लोगान खः । अपोयाना थें कीथाय् छगू ज्या शुरू याय् धका संस्था बने ज्वी छुं वर्ष लिपा अर्थे सुकू गना वनी । न्हापां छक असारखुसी बाः वैथें अथवा दुरु दासि वै थें गतिविधि खुब चले ज्वीगु लिपा खुसी लः सुना व थें गतिविधि म्ह जुया वनीगु । साधारणगु खँ जुल । थथे जुइगुया कारण छगू आर्थिक प्रश्न व पासापिनिगु सहयोग खः । आर्थिक व पासा पिनिगु सहयोग विना छुं नं ज्या बाँलाक चले ज्वी मखु ।

धर्मकीर्ति विहारे हःसे धाइम्ह दुथें हाईसे धाइपि नं उत्तिकं बःलागुलि बुद्ध वर्ष २५०६ अर्थात् विक्रम सम्बत २०२२ साले धर्मकीर्ति विहार स्थापना जुसें निसें उत्तरोत्तर उन्नति जुजुं बल मेकथं धाय्माल धासा रचनात्मकं धर्म प्रचार जुयावल । बुद्ध वर्ष २५१४ अर्थात् २०२८ साले धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी स्थापना जुल मुकियां युवक युवतीपिनि बिचे नं बौद्ध जागरण अपो दया बल । गोष्ठीया निर्णय अनुसार गां गामे गोष्ठी, बुद्ध जीवनी सम्बन्धी अचल (स्लाइड) चित्र क्यनेगु, बुद्ध जयन्ती बले विरामीतय्त विस्कूट व फलफुल वितरण, पुस्तक प्रकाशन, शुक्रबार पतिकं प्रौढकक्षा, शनिबार पतिकं न्हिने युवक व युवती पित्त बौद्ध शिक्षा बीगु व सुथे सुथे मस्तेत बौ. प.

शि. धर्मकीर्ति विशेषज्ञ प्रकाशन आदि लगातार चले जुया च्वंगु रचनात्मक कार्य खः । थूकथं अखण्ड रूपं चलेजुया च्वंगु धर्मकीर्ति विहारया उपासक उपासिका पिनिगु श्रद्धांजागु आर्थिक सहयोगं खः ।

लुम्बिनी वर्षया प्रकाशन

जापाने जूगु विश्व बौद्ध सम्मेलनं १९७६ इस्वी साल लुम्बिनी वर्ष माने याय्गु घोषणा यात । लुम्बिनी विकासया ज्या याकनं शुरू याकेत व लुम्बिनीया नामं भि भिगु ज्या याकेत उक्त विश्व बौद्ध सम्मेलनं उक्त प्रस्ताव पास यागु खः ।

थ्वहे उपलक्षे धर्मकीर्ति विहारं अथवा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीं निम्न लिखित सफूत प्रकाशन जुल ।

- १) राहुलयात बुद्धया उपदेश (द्वितीय संस्करण)
- २) मणि चूड जातक
- ३) महाजनक जातक
- ४) चरित्र पुत्रः
- ५) गृही विनय
- ६) अभिधर्म
- ७) बाखँ भाग-४
- ८) लक्ष्मी
- ९) धर्मकीर्ति विशेषज्ञ
- १०) Buddhist Economics and the Modern World

११) न्हापां याम्ह गुरु सु ? द्वितीय संस्करण

बर्माया गुरुमां पिनिगु स्वागत समारोह

धर्मकीर्ति विहारया निमन्त्रणाय नेपाले विज्यापि बर्माया महान विद्वान शासनध्वज धर्माचार्य खेमाराम विहारया अध्यक्ष दो पञ्जाचारी, उपाध्यक्ष दो सुखाकारी पिनिगु बुद्ध वर्ष २५२३ भाद्र १७ गते २०३६ खुनु धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी पाखं ऊऊ धायक स्वागत समारोह जुल । पंचशील प्रार्थनां लिपा धम्मवती अनगारिकां वसपोलपि निम्हेसिगु परिचय बिया धया विज्यात तःधिकम्ह गुरुमां धात्थें मां रें गुण दुम्ह, सुयातं नुगले मस्याक्क शिष्यपित न्वाय् सम्ह व सुयां नुगले स्याइ धका ग्याम्ह खः । चिकिधिम्ह गुरुमां सेखे मजूपि हारापिन्त ख्याना सेखेयाइम्ह खः अनं लिपा सुमनकमल तुलाधरं स्वागत भाषण याना दिल ।

वयां लिपा बर्माया दो पञ्जाचारी गुरुमांनं धया विज्यात-थन उपस्थित जुया च्वंपि उपासक उपासिकापि खँ बले पुलापि पासापि नाप ला थें जुल ।

वसपोलं धयाविज्यात-जिमि थाय् आख ब्वना वोपि मध्ये मुख्यम्ह धम्मवती नेपा लिहाँवया बुद्धशासनया सेवा यायत धर्मकीर्ति विहार दय्का बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया पाखें यक्वं धर्म प्रचार जुया च्वंगु खना तस्सक लय्तावो । थूलि रचनात्मक ढगं प्रचार जुया च्वनी धयागु आशा मयानागु खः । पिनें पिनें प्रचार जुया च्वंगु न्यनेगु सिकं मिखाँ खनीगु पक्कागु खँ खः । नेपाले बुद्धजन्म जुया विज्यागु खःसानं थनं बुद्ध धर्म तनावन धयागु न्यना तयागु । तर थन वया बले तना च्वंगु बुद्ध धर्म हाकनं दया वल धयागु खँ सिल ।

वसपोलं धया विज्यात-बुद्ध धर्म सय्का जक तयां

मगा अभ्यास व अनुभव नं याय्मा । अनुभव धयागु ध्यान मयाय्कं दै मखु । की बौद्ध धापिन्त बुद्ध छम्ह बाहेक मेपि शरण वने मागु मदु ।

बनेपाय् स्वागत

बुद्ध वर्ष २५२३, (२८ भाद्र ०३६) खुनु दो. पञ्जा चारी व सुखाकारी पिनिगु स्वागत भोतथा ध्यानकुटी पाखें धुमधामं जुल । उक्त समारोहे स्थानीय जनता, आजाद माध्यामिक स्कूलया विद्यार्थीवर्ग व उपासक उपासिकापिसं धवाखां पिनें निसें ववाक्क स्वाँ म्हु ज्वना भागकागु खना बर्मा विज्यापि अनगारिका गुरुमांपि साप प्रभावित जुल ।

न्हापां पंचशील प्रार्थना जुल । अले विजय राम कर्माचार्यया स्वागत गानं लिपा ध्यानकुटीया उपासक श्री केशव काजी वैद्य स्वागत भाषण याना दिल ।

अनं लिपा भिक्षु अश्वघोषं न्दवाना धया विज्यात ध्यानकुटी विहार नां थें ध्यानया कार्यक्रम दय्के दुगु साप लयताय दुगु खँ खः । मेगु खुसीया खँ खः क्रिष्टल होटलपाखें दय्का ब्यूगु न्हूगु भवन ध्यान भावनाया कार्यक्रमं उद्घाटन थाय् थें जुल ।

धवयां न्हापा धम्मवती अनागारिकां बर्मा विज्यापि अतिथिवर्गं तयागु परिचय बिया विज्यात ।

अनं लिपा दो. पञ्जाचारी धया विज्यात शहरे नं तःथाय् मक्क स्वागत समारोह ज्वी धुंकल । तर थन गामे थयाय् सकं धुमधामं स्वागत ज्वी धका मती मलू ।

वसपोलं धया विज्यात- नेपाले वय् धका न्हापां निसें दुगु कल्पना मखु । गनं वने नं मास्ते मवो । तर गथे गथे थुजसि नेपा वय्गु संयोग चूला वल, वय् नं मास्ते वल । धर्मकीर्ति विहारया निमन्त्रणा वोगुलि नेपा वय्गु इच्छापूर्ण जूथें व थन वयाथें

स्यल्लागु ध्यानया ज्ञान बोगु मती नं बल । थन ध्यान वीगु प्रबन्धनं जुल । को निखलस्यां पूर्व संस्कार दु ज्वी माः । अले मैत्री बल नं स्वात । उकि परस्पर मैत्री पूर्वकं उपकार नं याय् फयकेमाः । मिखा तिसिना दुनेया मिखां खके फँगु हे ज्ञान रतन खः । थःत थम्हं म्हसीकेगु व थःगु दोष खकेगु हे ध्यान खः ।

स्थानीय प्रधान पंच श्री राम कृष्ण खाछि भोय् नं धन्यवाद ज्ञापन याना दिल ।

थथे हे यलयया श्री सुमंगल विहार, शाक्यसिंह विहार मणिमण्डप विहार व ख्वप मुनी विहारेनं भव्य कथं स्वागत समारोह जूगु दु ।

ध्यान कार्यक्रम

बुद्ध धर्मया दुगक्वें अथवा निर्वाणत्व लाभ याय्गु मार्ग बौद्ध भावना वा ध्यान खः । बुद्धपूजा उपदेश आदि कार्यक्रम निर्वाणया महत्व थ्वोकेगु साधन जक खः । निर्वाण साक्षात्कार याय्त ध्यान भावना अभ्यास याय्मा । ध्यान अभ्यास धयागु चित्तयात चिनातेगु वा मन थातं तेगु जक मखु चित्त शुद्धीकरण याय्गु नं खः । ध्यान बलात धाय्व भिगु मभिगु छुटे याय् फे । मभिगुलो मन वनी मखु । थःत थःम्हं म्हसी । करपिनिगु दोष खके न्ह्यो थःगु दोष खनी । नाम-रूप व कारण कार्यया बारे यथार्थ बोध जुइ ।

थौं कन्हे भावनाया वारे विश्व भरी प्रचार जूया बल । थुउसिया धर्मकीर्ति विहारया उपलब्धि खः बौद्ध ध्यान कार्यक्रम स्यल्लाक दय्का सफलता पूर्वकं प्रचार जूगु ।

दो० पञ्जाचारी

धर्मकीर्ति विहारया संस्थापिका धम्मवती

बर्मिय १४ दँ च्वना बुद्ध धर्म ब्वना विज्याम्ह खः । वसपोलया गुरूमाया नाँ खः पञ्जाचारो । वसपोलयात नेपा बिज्याकेत निमन्त्रण पौ नापं हवाइ जहाजया टिकट छोया बिल । दो. पञ्जाचारो खेमाराम विहारया अधिपति नापं उप- अधिपति सुखाकारी नेपा बिज्यात ।

गौचरने वसपोल पिनिगु अभूतपूर्व कथं स्वागत जूगु खना वमाया अतिथि गण सात्र हे हषे जूगु वसपोल पिनिगु ख्वालं सी दु ।

धर्मकीर्ति विहारे ध्यान कार्यक्रम

दो. पञ्जाचारी व सुखाराकी निम्ह सितं चाहिकेगु कार्यक्रम दय्केगु खँ जू बले वसपोलपिसं धाल चाहिलेगु सिक नेपा वयाथें छं नं छुं थःम्हं स्यूगु ज्ञान बिथा थके दुसा ज्यू । बाखं कनेगु धयागु नेपाके यक्वं प्रचार जूया च्वंगु दु । भावना अभ्यास याके दु सा ज्यू । नेपा थ्यना प्यन्हु न्यान्हु हे आराम मकासे बहनि बहनि धर्मकीर्ति विहारेसं निगू पुचयाना दसबजे तक सलंस श्रद्धालु उपासक उपासिकापिन्त आनापान स्मृति व विपश्यना भावना याका बिज्यात ।

बनेपा ध्यानकुटीस निगू ध्यान सिविर

धर्मकीर्ति विहारे बहनि-बहनि जूगुलि ध्यान याइपिनि छेंया चिन्तां मुक्त मजू । उकि न्हेनु तक छें ज्यां नं अलग जुया ध्यानसिविर याय्गु निर्णय कथं भोतया ध्यानकुटी विहारे बुद्ध वर्ष २५२३ अर्थात २०३६ भाद्र २८ गते निसं आश्वीन ४ गते तक व आश्वीन ५ गते निसं १२ गते तक (५०) न्येम्ह सिगु व (५४) न्येप्यमेसिगु याना निगू विपश्यना ध्यान सिविर सफलता पूर्वकं सम्पन्न जुल । न्हूगु ध्यान सिविर क्रिष्टल होटल पाखें बने

जगु न्हूगु भवने सम्पन्न जूगु खः ।

बर्मा बिज्याम्ह दो पञ्जाचारी पाखें ध्यान सम्बन्धी उपदेश न्यना ध्यानसाधकत आपाल प्रभावित जूगु चर्चा दु ।

स्मृतिपत्र व उपहार प्रदान

२०३६ आश्वीन ३ गते भोंतया ध्यानकुटीस न्हापांगु ध्यानसिविरे भाग कया दीपि ५० म्ह साधकत मध्ये आनन्दकुटी विहार गुठीया सचिव श्री तीर्थ नारायण मानधर, आनन्दकुटी दायक सभाया कोषाध्यक्ष श्री भाइकाजी उपासक व कमठ कार्यकर्ता प्रमुख यें यल आदि थासं भाग कापि साधक तयगु पाखें ध्यान भावना तालिम याका बिज्याम्ह दो पञ्जाचारीयात स्मृति पत्र छ छायागु समारोह भव्य कथं पूवन ।

पञ्चशील प्रार्थनां लिपा पनौतिया भाजु बिजयराम कर्माचार्य पाखें स्मृतिगान जुल ।

अनं लिपा ध्यानसिविरया रिपोर्ट (प्रतिवेदन) धम्मवती अनगारिका पाखें न्यंकेगु ज्या जुल ।

भिक्षु अश्वघोष पाखें ध्यान सिविरया बारे थःत अनुभव जूगु खं न्ह्यथना बिज्यात ।

अनं लिपा छम्ह साधक सुश्री सुमनकमल तुलाधरं थःगु अनुभवया खं न्ह्यथना धया दिल थ्व भोंतया ध्यानकुटी विहार छगू पुण्य क्षेत्र जुल । थन ध्यान यानागु प्यंगूगु पुचः जुल । तर थुकथं बालाक विधिपूर्वकं गुरू न्ह्योने तथा सिविर (तालिम) या रूपे जूगु थ्व हे न्हापांगु पटक खः । थुउसिया अनुभवया अपूव खः । एम्. ए. तक व्वना नं व शिक्षा सन्तोष जनक मजू अथे हे आध्यात्मिक शान्ति मदु । थुकी भाग कया ध्यान अभ्यास याय् खना नाम व रूप (मन व वस्तु) छुटे जूगु अनुभव जुल । जि धका हाला च्वनागु फुसुलुगु थें

थुया वल । आध्यात्मिक विकाशया अनुभव जुन ।

साधक तयगु पाखें स्मृति पत्र लः ल्हाय् धुंका श्री तीर्थनारायण मानधर धया दिल- धर्मकीर्ति विहारया ध्यान तालिम प्रचारया प्रयास महान जू । बर्मा निसें ध्यानी गुरूमां फिके याना थज्योगु विपश्यना भावना कार्यक्रम दयका बिज्यागु जिमिगु लागो भाग्यया खं खः । बाखें न्यना जक धर्ममथू मतलब जिमिगु स्वभाव बदले मजू । थ्वीका कायत भावना याय्मा धयागु महसुस जुल । ध्यान धयागु मिखा चाय्का मख् मिखातिसिना थःत म्हसीकेगु वा ज्ञानया मिखां खकेगु हे ध्यान खः ।

स्मृतिपत्र

भगवान् गौतम बुद्ध जन्म जुया बिज्यागु थुगु पुण्य भूमिस बुद्ध लाना बिज्यागु बोधिज्ञानया लँपु सतिपट्टान (आगापान स्मृति व विपश्यना भावना) दोलंदो दँ निसें तोफिना च्वंगु ज्ञानया लँपु पूज्य धम्मवतो गुरूमां नं छपिनिगु बर्मा देशे १४ दँ मयाक च्वना सय्का बिज्याना गुगु बौद्ध धर्म थन माक्व प्रचार याना वना च्वंगु क्रमे छपिथें जाम्ह अनुभवी प्रज्ञां जाम्ह पूज्य शासनध्वज सिरिपवर धम्माचरिया दो पञ्जाचारी गुरूमां ७४ दँ दय् धुंका नं नेपाले बिज्याना जिपि थें जापि अविद्यां तोपुया थःगु देशे बूम्ह भगवान बुद्धया ज्ञानं वञ्चित जुया च्वना निनि उपरे महाकरुणा तथा थौया युगे दकले न्हापां थ्व २५२३ बुद्ध सम्बतया भाद्र मासे थन थ्यंक बिज्याना जीवने मदय्क मगागु गुगु विपश्यना भावना कना स्यना प्रज्ञाया मत च्याके फुगु लँपु तकक ज्ञान बिया बिज्यात । उकिया लागी जिपि थन ध्यानकुटीस भोंते न्हेनु यंक च्वना प्राप्त यानागु ज्ञानया पलिसाय् छपिनिगु कृतगुण लुमंका जिपि साधक फुकस्यां छगू हे मतं

श्व हे स्मृति पत्र सदांया लागी स्मरण याय्त दुनु-
गलनिसें दोहलपा च्वना । चिरं तिदुनु सद्धम्मो

ध्यानकुटी देव्यापि

बनेपा त्रलागा ४, १०६६, ५० म्ह साधक परिवार
२० सेप्टम्बर १९७६

अनं लिपा ध्यानकुटी विहार पाखें ढलोटयापि
बुद्ध मूर्ति निम्ह व म्हेखा निम्ह दो. पञ्जाचारी
व सुखाकारी पित्त उपहार प्रदान याना दीपि श्री
धर्मचन्द्र शाक्य, श्री ज्ञान काजी शाक्य, सुश्री
पूर्णमाया मानन्धर व श्रीमती गंगादेवी वैद्य ।

थथे हे लुम्बिनी व बलम्बुइ नं ध्यान सिविर
(भावना तालिम) जुल ।

बुद्ध पूजा

२०३५ मंसीर १० गते शनीवार खनु महासत्व
राजकुमारं धुँयात ला ध्यना नकुगु थाय् नमाबुद्ध
चैत्यराजयाथाय् निसें बुद्ध पूजा शुरू जूगु खः ।

प्रसिद्धगु बा मुख्यगु बौद्ध विहार व चैत्य दुगु
थासे बुद्ध पूजा याय्गु गोसाः गोया धर्मकीर्ति
विहार पाखे श्व पुण्य कार्यक्रम शुरू जूगु खः ।
नम्बुरां लिपा बुद्धपूजा जुइ धुँकुगु थाय् थथे खः—

२०३५ पौष १ गते शनिवार खनु ल. पु. श्री सुमंगल
विहार ।

२०३५ पौष २६ गते त्रिशूली सुगतपुर विहार

२०३५ फागुन १६ गते स्वयम्भू चैत्य राज

२०३५ चैत्र १८ गते शनिवार मणिचूड

२०३६ बैशाख ८ गते आनन्दकुटि विहार

२०३६ जेठ २ गते ल. पु. शाक्यसिंह विहार

२०३६ जेठ १६ गते बनेपा ध्यानकुटी

२०३६ असार ३० गते गणमहाविहार

२०३६ श्रावण २३ गते बलम्बु प्रणिधि पूर्ण विहार

२०३६ भाद्र २३ गते ख्वप मुनि विहार

२०३६ आश्वीन २० गते किम्डोल परिनिर्वाण विहार

२०३६ मंसीर २० सुदर्शन विहार, चन्द्रकीर्ति विहार

२०३६ पौष २० गते श्रोघः विहार

२०३६ माघ २० पोखरा बौद्ध विहार

" माघ २१ गते तानसेन आनन्दविहार

" " " गते तानसेन टक्सार महाचैत्य

" " २२ गते बुटवल

" " २३ गते लुम्बिनी

" " २४ गते नारायणगढ

बौद्ध अभियान

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी स्थापना जुसें
निसें काठमाडौं शहरं पिने बौद्धगोष्ठी प्रवचन व
बुद्धपूजा आदि बौद्ध कार्यक्रम ज्वो धुँकुगु थाय्
थथे खः—

भोत (बनेपा), दाप्ता, सक्व (सांखु), नगाँ,
बलम्बु, त्रिशूली, मछे गाँ, बुंगमती, टोखा, नागी,
धर्मस्थली (धमाथूर), ललितपुर, खम्पु, खोपासि,
चवभाः, नारायणगढ, नाला, चापा गाउँ (वादे) ।

महान विद्वान भिक्षुपिनिगु प्रदार्पण

श्री लंकाया महान विद्वान भिक्षु आनन्द
मैत्रीय महास्थविर, बंगला देशया भिक्षु विशुद्धानन्द
महास्थविर, भारतया भदन्तआनन्द कौसल्यायन
महास्थविर, बर्माया उ पण्डित महास्थविर, लण्डनया
भिक्षु रेवत धम्म महास्थविर वसपोलपिनिगु
स्वागत समारोह नं याना वसपोल पिनि पाखें
प्रवचन उपदेश नं जुल । वसपोल पित्त भोजन
संग्रह नं जुल ।

नेपाया इज्जत च्वन

बर्मा बिज्यापि.दो पञ्जाचारी व सुखाकारो
गुरूमाँपित्त लुम्बिनी, बुद्धगया, सारनाथ, कुशीनगर

धर्मकीर्ति

कोशाम्बी, संकस्स लखनउ आदि भ्रमण याकेत क्रिष्टल होटलया श्री सानुरत्न स्थापितं मोटर कार निग प्रबन्ध याना आराम पूर्वकं चाहिके खँगु छगु नेपाया इज्जत च्वंगु ज्या जुल ।

धर्मकीर्ति विहार पाखें बर्मा थाइलैण्ड तीर्थ यात्रा वंबले च्वनेगु नेगु, चाहिकेगु फुकं अनया बौद्धतसें प्रबन्ध याना बिल । तर अनयापि कीथाय् वंबले च्वनेगु थाय् तकनं प्रबन्ध याय् मफु । थुउसी बर्माया गुरुमाँपिन्त चाहिलेत व काठमाडौं उपत्यकाय् उखें थुखें वनेत तःमेसिनं मोटर बिया गुहाली ब्यूगु नेपाया न्हाय् च्वंगु ज्या खः । धर्मकीर्ति विहारं वेक पिनि सकसितं हादिक धन्यवाद व कृतज्ञता प्रकट याना च्वंगु दु ।

स्वंगु अंचले बुद्धपूजा

धर्मकीर्ति विहारपाखें काठमाडौं शहरं पिने पिने नं बुद्ध धर्म प्रचार यायगु उद्देश्य ज्वना जिल्ला जिल्लाय् व अंचल अंचले थ्यंक वना बुद्धपूजा यायगु कार्यक्रम लय् छक न्याय्का वया च्वंगु दु ।

पोखराय् बुद्धपूजा

उक्त कार्यक्रम अनुसार बुद्ध सम्बत २५२३ माघ २० गते (२०३६) खुनु पोखरा स्थित बौद्ध विहारया प्रांगणे कृष्टल होटल पाखें दय्का तगु न्हूगु अतिथि भवने कः धाय्क बुद्धपूजा सम्पन्न जुल ।

पंचशील प्रार्थना लिपा स्थानीय विहार वासी धर्मशीला अनगारिकां स्वागत भाषण याना धया बिज्यात-धर्मकीर्ति विहारपाखें सच्छि मनुत ज्वना थौं थन गुगु बुद्धपूजा जुयाच्वन थ्व छगु पोखराया बौद्ध इतिहासे महत्वपूर्णगु घटना खः ।

थौंया बुद्धपूजाय् कापि पार्हा (अतिथि) भाजु

मयजु पिन्त थ्व थासे थाय् बाय् बीत क्रिष्टल होटलं अतिथि भवन दय्का ब्यूगुलि आराम व सुविधा जुगु खँ न्ह्यथना कृतज्ञता प्रकट याना बिज्यात ।

भिक्षु अश्वघोषं बुद्धपूजा याय् न्ह्यो बुद्धया परिचय बिया धया बिज्यात-बुद्धयात आनन्द नं मदु, दुःख व चिन्ता नं मदु, म्हायपु धयागु नं मदु । बुद्धं धया बिज्यागु खँ न्ह्यथना धया बिज्यात-सुख व आनन्द काय्गु इच्छां ज्या याइ पिन्त हे दुःख व चिन्ता जुइगु इमित हे म्हायपु से च्वनीगु खः ।

बुद्धपूजा लिपा धम्मवती अनगारिकां धया बिज्यात-जिपि सफरयाइयापि मखु । धर्म प्रचारया नामे दुःख सुखया अनुभव या वयागु खः । धर्म मद्यकं कीगु जीवन सफल ज्वी मखु । स्वाहाने थाहाँ वने बले चोदेलीगु अवस्थाय् बःकाय्त् बार दय्के थें थ्व धर्म याय्गु नं कीपि चोदेली बले बः काय्त् खः । कीपि सिना वने बले सुं नं नापं वै मखु, छुं नं वस्तु ज्वना वनी मखु । थःमहं याना तयागु धर्म छगु हे जवः कीत भरोसा खः ।

वलपोलं धया बिज्यात गबले तक दुःख पचे याय् फे मखु अबले तक शान्ति धयागु दै मखु । दुःख पचे याय् फतकि शान्ति दै । थज्योगु शान्ति स्थापना याय्त् हे धर्म याय मागु खः ।

क्रिष्टल होटलं व स्थानीय उपासक उपासिकापिसं सकसितं जलपान व भोजन याका दिल । सुश्री प्रेमहेरा ताम्राकारं (धन्यवाद) ज्ञापन यानादिल । बुद्ध पूजाया न्हापा सुश्री मीना बनियां धर्मकीर्ति विहारं न्याय्का वै च्वंगु बुद्धपूजाया कार्यक्रमया बारे परिचय बिया थ्व दिखु कोगु बुद्धपूजा गण्डकी अंचले जूगु खँ चर्चा याना दिल ।

पाल्पा तान्सेने बुद्धपूजा

पाल्पातान्सेने स्वंगू विहार दु । आनन्द विहार महाचैत्य विहार टक्सार, हलन्दी बुद्ध विहार । स्वंगू विहारे नं बुद्धपूजा २१ माघ खुनु जुल । महा चैत्य विहारे भिक्षु शाक्यानन्द महास्थविर याके पंचशील प्रार्थना याना बुद्ध पूजा शुरू जुल । भिक्षु शाक्यानन्दं धया बिज्यात—पूजा धयागु बुद्धया जीवनी सम्बन्धी वस्तु स्थापना याना तगु थासे बुद्ध गुण लुमंकेगु खः । धर्मकीर्ति विहारं काभ्रे जिल्लाया नमो बुद्ध चैत्यं निसें बुद्धपूजा न्यायका थौं लुम्बिनी अंचल थ्यंक थ्यंगु थ्व छगू प्रशंसा याय् बहगु खँ खः ।

स्थानीय उपासिका सुमना शाक्यं स्वागत याना धया बिज्यात काठमाडौंलं निसें उपासक उपासिकापि मुंका थ्व महा चैत्यस बुद्धपूजा जूगुलि जिपि बौद्ध महिला संघ, ज्ञानमाला संघ व मैत्री संघया सकल परिवार तस्सकं लय्ता वो ।

स्थानीय नगर पंचायतया उपसभापति श्री प्रेम शाक्य, उपासक श्री दशरथ शाक्य, मैत्रीसंघया पाखें श्री सोभित वज्राचार्य पिसं थथःगु उद्गार प्रकट याना धया बिज्यात—थज्योगु कार्यक्रम वरीवर दयका अंचल अंचले वने मागु खः । राणा-काले थज्योगु कार्यक्रम नेपाले दुर्लभ । थेरवादी धर्मला कन हे खने मडु । थ्व छगू नमूनाया रूपे थनं स्वयं खन । जिमित नं थथे बुद्धपूजा न्यायका मेमेथाय् वनेगु प्ररणा दत । जिमिगु शुभ कामना दु ।

धम्मवती अनगारिकां धन्यवाद बिया धया बिज्यात—धन्यवाद बीगु धयागु लोक व्यवहार जक खः । चित्त भिसा गतिभिनी धार्थे कीगु चित्त भिसा

धन्यवाद नं दै । मनूतेगु शोभा तिसा धार्थे ल्हाया तिसा दान खः “हृत्थस्स भूसनं दानं” । तिसा दयका तसा सकष्ट ज्वीवले ज्या वो, अथे हे दान धर्म नं खः । त्याग चेतना धयागु मदय्क मगा । १७, १८, १९ किंगुकीगु बुद्ध पूजा पाल्पा तान्सेने जुल । आनन्द विहारे व महाचैत्य विहारे च्वनेगु थाय् बाय् मिले याना तगुलि व टक्सारया उपासक उपासिका पिसं जलपान संग्रह याकुगुलि सकसित धन्यवाद । स्थानीय ज्ञानमाला भजन नं जुल ।

बुटवलें बुद्धपूजा

माघ २२ गते बुटवलया पद्मचैत्य विहारे बुद्धपूजा भव्य कथं सम्पन्न जुल ।

पंचशील प्रार्थना लिपा देवाचारी अनगारिकां स्वागत भाषण याना पद्म चैत्य विहारया परिचय बिया थन बुद्धपूजा जूगुलि बुटवल वासीपि साप खुसी जू धया बिज्यात ।

भिक्षु अश्वघोषं बुद्धपूजा याके धुंका भिक्षु चन्द महास्थविरं उपदेश याना धया बिज्यात । की वौद्धते बुद्ध पूजा याय्गु धयागु हे तृष्णाक्षय याय्गु मती तया खः । धम्मवतीं धन्यवाद बिया बिज्यात । पद्म चैत्य विहार पाखें जलपान संग्रह नं जुल । थ्व २० कीगु बुद्धपूजा जुल ।

नारायणघाटे बुद्धपूजा

गण्डगी व लुम्बिनी अश्वलं लिपा नारायणी अश्वलया चित्रवन विहारे माघ २३ गते बाँलाक बुद्धपूजा जुल ।

पंचशील प्रार्थनां लिपा श्री आशा रत्न वज्राचार्य स्वागत यान चित्रवन विहार निर्माणया इतिहास कना बिज्यात । वसपोलं थन विहारे तःधंगु धर्मशाला छगू दयकेगु योजनाया खँ नं

न्ह्यथना विज्यात ।

बुद्धपूजा व उपदेश कार्यक्रम लिपा रामग्रामया
लागी प्रस्थान जुल ।

लुम्बिनी बुद्धपूजा

बुद्धवर्ष २५२३ माघ २३ गते लुम्बिनी थेरवादी
बौद्ध विहारे बुद्धपूजा जुल । पंचशील प्रार्थनां
लिपा बुद्ध पूजा जुल । अनं लिपा भिक्षु अनिरुद्ध
महास्थावरं लुम्बिना विकासया इतिहास कना धया
विज्यात— थ्व थासे बुद्ध जन्म जुया विज्यागु खः ।
थ्व खं अशोक महाराज तीर्थ चाह्यु विज्याबले
थां छग स्वाना उकी ब्राह्मी लिपि—“देवान पियेन पिय
दसिन लाजिन वीसति वसाभिसितेन अतन आगा
च महीयते हिद बुधेजाते सक्य मुनीति सिला
विगडभी चा कालापित सिला थमे च उसपापिते
हिद भगवं जातेति लुंमिनि गामे उबलिके कटे अठ
भागिये च ।

अर्थात् देवतापिनि योम्ह प्रियदर्शी (अशोक)
जुजु राज्याभिषेकया २० दँ वयंगु दँ थः हे विज्यात ।
थन बुद्ध शाक्यमुनि वृगु लि त्वहँया पःखा चाहीके
बिल हानं छगू शिलास्तम्भनं स्वाना विज्यात । थन
भगवान बूगुलि लुम्बिनी गाँयात बलि (पोता)
मुक्त याना बिल हानं च्याब्बे छव्वया भागी नं ।”
घैगु किया तगु आख आतकं मस्यनि । थन छेँ दुना
बेँल्हाना च्वंगुलिजक आख बचे जुया च्वंगु खः ।
कालान्तरे जंगल जुया नं महामाया मन्दिरे हिंसा
याना पूजायाइगु व डाकात च्वनीगु थाय् जुल ।
राणाते पाले शिकार म्हितःबोबले अशोक स्तम्भ
छकूचा खने दया म्हुया सोवले अशोक स्तम्भ
लुइका काल । अनं निसें बुद्धजन्म भूमि लुम्बिनी

धका प्रचार जुया वल ।

राणातेगु पाले यात्रीतेत धर्मशाला छगू दय्का
तगुली आ सिपाहीत बासं च्वं च्वन । थन दकसिबे
न्हापां स्व० भिक्षु धर्मलोक महास्थविर च्वना
बिज्यात । अनं लिपा भिक्षु महानाम, भिक्षु चुन्द,
भक्त कृष्ण उपासक नं च्वना लुम्बिनीया सेवा
याना विज्यागु खं चर्चा याना विज्यात ।

थौं कन्हे वसपोल भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर
व विमलानन्द लुम्बिनी विज्याना च्वंगु दु ।

महादेवी मन्दिरे नं बुद्धपूजा जुल । थ्व नापं
जम्मा च्याथाय् बुद्धपूजा जुल ।

रामग्रामे गनकि भगवान बुद्धया अस्थि घातु
च्याभाग थला छभाग न्ह्यथना चैत्य दय्का तल
अन नं श्रद्धा भक्ति दर्शन यायगु ज्या जुल । वथाय
परासी घयागु गामे लाना च्वन । अन स्थूप भग्ना-
वशेषया रूपे जक ल्येँ दनि । बुद्धवर्ष २५२३ माघ
१६ गते काठमाडौंलं प्रस्थान याना २६ माघं
लिथ्यन ।

स्कूलयात लः टयांकि प्रदान

बुद्धसम्बत २५२३ मंसिर २३ गते धर्मकीर्ति
विहारया उपासिका श्री मती काँछि महर्जन तँलाछि
परिवार पाखें ६०० ग्यालन न्ह्यंगु लः टयांकी
छगू रू. ५०४७ दां तुवक दय्का बनेपा (भोँत)
आजाद माध्यमिक विद्यालयया प्रधान अध्यापक
श्री राम भक्त कोख श्रेष्ठ यात छगू भव्य समारी-
हया बिचे हस्तात्तरण यागा दिल ।

थ्व दान ध्यानकुटीया उपासक श्री केशव
वैद्य या सुखाव व धम्मवती अनगारिकाया निर्देशा-
नुसार जूगु खः ।

धन्यवाद ज्ञापन पत्र
आजाद माध्यमिक विद्यालय, बनेपा
(स्थापना २००७)

२०३६ पुस २२

श्री मती कान्छी महर्जन
तौलाछी टोल, काठमाडौं

धर्मकीर्ति विहारकी उपासिकाको नाताले यस आजाद माध्यमिक विद्यालय बनेपामा आफ्नै निजी खर्च रु. ५०४७।८७ मा ६०० ग्यालन अटाउने पानी टैंकी बनाइ दिनु भएको कुरो २०३६ पुस १३ गते बसेको यस विद्यालय सहयोग समितिको बैठकलाई जानकारी गराउँदा उक्त बैठकले सर्वसम्मति बाट तपाइ प्रति हार्दिक धन्यवादको प्रस्ताव पारित गर्नुको साथै अनगारिका धम्मवती ज्यूमा र धर्मकीर्ति विहार परिवार प्रति आभार व्यक्त गरिएको हुँदा जानकारी हेतु अनुरोध गरेको छु ।

राम भक्त कोख श्रेष्ठ

०३६।६।२२

प्रधानाध्यापक

बोधार्थ-

१. श्री धम्मवती अनगारिका धर्मकीर्ति विहार
२. श्री मान जिल्ला शिक्षा अधिकारी जिल्ला कार्यालय शाखा काभ्रे धुलिखेल ।

बर्माय ध्यान तालिम

धर्मकीर्ति विहारं ध्यान प्रचारया अभियान छगू स्यल्लाक शुरु यागु दु । २०३६ साले दो पञ्जाचारी अनगारिका गुम्ह कि धम्मवतीया गुरु माँ बर्मानिसँ फिके याना धर्मकीर्ति विहारे, भोँतया ध्यानकुटी विहारे, बलम्बुया प्रणिधि पूर्ण विहारे व लुम्बिनी यानां निलां मयाक ध्यान सिविर दय्का ध्यान प्रचार जुल ।

वसपोलया गुरु बर्माया राजधानिसँ शासन-हित ध्यानकेन्द्रया संस्थापक महासी सयादो महा-स्थविरया नामं अन्तरराष्ट्रिय जगते प्रख्यात म्ह खः । दो पञ्जाचारी अनगारिका बर्मा लिहाँ बिज्याना नेपाली बौद्धत ध्यान भावनाय् साप श्रद्धा दुपि खः धयागु खँ महासी सयादोयात थ्यंका बिल ।

फलस्वरूप वसपोलं धर्मकीर्ति विहारयात चिट्टी च्वया हया बिज्यात बर्माय वया नं छक ध्यान तालिम कावोसा ज्यू । वसपोल यागु आज्ञा बमोजिम धर्म-कीर्ति विहारया आयोजनाय् बर्माय वना ध्यान तालीम कावनेगु खँ कोजित । उगु निर्णय अनुसार क्वे च्वंपि २६ जवान व्यक्ति वनेत तयार जुल । भिक्षु अश्वघोष, अ० धम्मवती, अ० रत्न मंजरी अ० सुशीला, अ० अनुपमा, अ० यशवती, कर्कट मान तुलाधर, भाईकाजो रंजित, जुजुरत्न स्थापित एकराज शाक्य, पुष्परत्न तुलाधर, गुलाव शोभा ताम्राकार, नानीहिरा शाक्य, ज्ञानशोभा तुलाधर, चम्पावती बनिया, पूर्णदेवी बनिया, रत्नमाया शाक्य, मिठाइ रंजित, रत्नमाया स्थापित, पूर्णमाया स्थापित, यूरीमाया तुलाधर, चिनियालक्ष्मी तुला-धर, सेतिनानी वज्राचार्य, मोहन देवी वज्राचार्य,

मोतिमाया शाक्य, हर्ष लक्ष्मी शाक्य,

थुपि २६ जवानया पुचः २०३६ फागुन १४ गते खुनु बर्माया हवाइ जहाजं रंगून प्रस्थान जुल । रंगूनया हवाइ अड्डाय् मोटर जवना मुसु मुसु न्हिला च्वंपि बर्मी तसें कावया च्वन । सकसितं महासी शासन हित ध्यान केन्द्र तय यंकन । च्वनेगु थाय् बाय् बाँलाक मिलेयाना तल । न्हेनुया लागी जक VISA बर्माया राहदानि कया वनागु । भावना याय्त वनापि जुया महासि सयादो महास्थविरया सिफारिस बमोजिम बर्मासरकारं स्वला (३ महीना) या लागी वीसा (राहदानि) थपे याना बिल ।

फागुणया १६ गते निसँ चैतया २० गते तक ध्यान तालिम जुल । जिपि सकलें लच्छि व फिन्हु तक रंगून ध्यान केन्द्रो च्वनाया नय्गु त्वनेगु व च्वनेगुया ध्यबा छग हे पुले म्वा । मेपि ध्यान च्वं वो पित्त नं निशुल्क व्यस्था दु ।

जिपि रंगूने प्रसिद्ध बौद्ध विहार चाहिलेत नं धम्मवती अनगारिकाया दातापिसं मोटरं चाहीका नका नं सम्मान याना हल ।

मोलमिन शहरे चाहिलेत अले च्वनेत थाय्या प्रबन्ध फुकं नेपा बिज्याम्ह दो पञ्जा चारी गुरुमाँया पाखें जुल । भारि नक्सां नका नं हल । वसपोल च्वना बिज्यागु विहार खेमारा मे सँ जिमित च्वनेगु थाय् मिले याना तल ।

आजीवन सदस्य

शासनहित ध्यान केन्द्रया संचालन याय्त स्वंगू संस्था दयका तगु दु । छगू बुद्धशासना नुगह, महिला संस्था व मेगु हितैषी संस्था खः ।

हितैषी संस्थायात म्हति बर्माया क्याट २००१-
(ने.रू. ४००१-) चन्दातया आजीवन सदस्य जूपिंगु
धलपी:-

१) भिक्षु अश्वघोष २) अ० धम्मवती ३) अ०
रत्न मंजरी ४) अ० सुशीला ५) मोतिमाया शाक्य
६) हर्षलक्ष्मी शाक्य ७) नानी हिरा शाक्य ८)
रत्नमाया शाक्य ९) मोहन देवी वज्राचार्य १०)
सेतिनानी वज्राचार्य ११) चम्पावती बनिया १२)
पूर्णदेवी बनिया १३) ज्ञानशोभा तुलाधर १४)
पूर्णमाया स्थापित १५) रत्नमाया स्थापित
१६) गुलाबशोभा ताम्राकार १७) मिठाइ रंजि-
तकार १८) चिनिया लक्ष्मी तुलाधर १९) यूरी
माया तुलाधर

यथे हे बुद्धशासनानुगह यात नं बर्माया क्याट
२००१- (ने.रू. ४००१-) बिया आजीवन सदस्य
जूपि:-

- १) भाइकाजी रंजितकार
- २) करकटमान तुलाधर
- ३) जुजुरत्न स्थापित
- ४) पुष्परत्न तुलाधर
- ५) एकराज शाक्य

महिला संस्थाय नं बर्माया क्याट २००१-
(ने.रू. ४००१-) बिया अ० अनुपमा व यशवती
निम्ह आजीवन सदस्य जूगु दु ।

चन्दा प्रदान

शासनहित ध्यानकेन्द्रया लिक्कसं छे मीनया
अनाथ जूपिन्त चन्दा ब्यूपि:-

	बर्माया घ्येबा
भिक्षु अश्वघोष	१३५१- (क्याट)
भाइकाजी	२५१-
करकटमान	२५१-
जुजुरत्न	२५१-

पुष्परत्न	२५१-
चम्पावती	२५१-
पूर्णदेवी	२५१-
गुलाबशोभा	२५१-
ज्ञानशोभा	२५१-
एकराज	१५१-
रत्नमाया	१५१-
पूर्णमाया	१५१-
चिनियालक्ष्मी	१५१-
यूरिमाया	१५१-
मोतिमाया	१०१-
हर्षलक्ष्मी	१०१-
नानिहिरा	१०१-
मिठाइ	१०१-
धम्मवती	१०१-
रत्नमञ्जरी	१०१-
सुशीला	१०१-
अनुपमा	१०१-
यशवती	१०१-
रत्नमाया शाक्य	१०१-
मोहन देवी	१०१-
सेतिनानि	१०१-

जम्मा ५३०१-

मोलमिनया खेमारा म विहारयात बर्माया
क्याट ४००१- (ने.रू. ८००१-) चन्दा प्रदान ।

थाइल्याण्ड बैंकके च्वंगु वात्पक्नाम बिहार-
यात अनया बहात ३०००१- स्वदो फुकसिगुं पाखें
चन्दा प्रदान यागु दु ।

थाइलैण्डयात्रा

२०३७ बैशाख ८ गते बर्मा थाइलैण्ड ब्वया

वना । ध्यान बलं मखु ध्यवाया बलं खः । सकलं वात् पकनाम विहारे च्वं वना । अन नं बस छग ज्वना कावया च्वन । नेपाली भिक्षुपिनं बिज्याना कावया च्वन । थाइलैण्डे च्वना जोछिया वात पकनाम विहारया अधिपति पूज्य धम्मधीर राज महामुनि व चित्त भवन विहारया अधि पति पूज्य कित्ति बुद्धो पिसं सकसितं मोटरं चाहिका नयगु नं प्रबन्ध याना बिज्यात । थाइलैण्डे गुन्हु (६) च्वना स्वदेश नेपाले बैशाख १६ गते ध्यंक वया । निर्विघ्न पूर्वकं सकुशल लिध्यंगु छगु तःभंगु सफलता खः ।

निम्ह बर्माय् थात

अनगारिका अनुपमा, अनगारिका यशवती निम्ह शासन हित ध्यान केन्द्रया जिम्माय बुद्ध धर्म अध्ययन याय्त बर्माय्सं थात । वसपोलपि बर्माय् च्वं जोछिया मागु तक पुरे याना बीपि दातापि नं चूलागु दु । आ वसपोलपि निम्हं मोलमिन शहरया खेमाराम विद्यालये बौद्ध धर्म अध्ययन याना च्वंगु दु ।

अनाला लच्छिया ध्यान

धर्मकीर्ति विहारे बुद्धवर्ष २५२४ जेठ १ गते निसं अनाला लच्छिया सुथे सुथे ५ बजे निसं ६ बजे तक ध्यानया कार्यक्रम जूगु दु ।

बौद्ध मूर्ति व फोटो प्रदर्शनी

२५२४ दँ दुगु स्वांया पुन्ही व धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया ६ गूगु बुदीया लसताय् धर्मकीर्ति विहारे बैशाख १४ गते शनिवार खुनु कः कः धाय्क बौद्ध प्रदर्शनी जुल । उक्त प्रदर्शनीले नेपा, थाइलैण्ड, भारत, क्याम्बोडिया, बर्मा, जापान, श्रीलंका, टाइवान, चीन, तिब्बत, पाकिस्तान, मंगोलिया,

भियतनाम, मलेसिया व कोरिया याना जम्मा १५ देशया अथे हे सत्या (१५० वटा) ति बुद्धया विभिन्न शैलीया मूर्तित ध्विगु ज्या जुल । न्हिनेसिया १२ बजे बर्माया अनगारिका मा. गुणवतीया ल्हातं उत्घाटन जुया शुरू जूगु थ्व प्रदर्शनी बहनी ७ बजे तक अथे हे कः कः धाय्क वयनेगु ज्या जुल ।

मूर्ति प्रदर्शनीया मापं ल्हातं दय्का तःगु व च्वैतःगु बौद्ध फोटोतय्गु प्रतियोगिता व प्रदर्शन नं जुल । च्वैतःगु, कापतं भरेयाना तःगु मुसूयागु पोत्यायागु, छ्वाल्यागु, पुलुयागु, कपायागु आय्ल पेन्टिङ्ग किसिम किसिमया फोटोत प्रतियो-गिताय् दुथ्यात । उकी मध्ये ३ गूयात न्हापांगु सिरपा व ४ गूयात सान्त्वना सिरपा ब्यूगु समाचार दु । प्रदर्शनीसं यैपुस्ये च्वंगु, धर्मकीर्ति विहारे हे दय्का तःगु यक्कों प्रकारया भोस्वातनं ब्वेगु व मीगु ज्या जुल ।

प्रदर्शनीले लुम्बिनीया विभिन्न फोटोत ब्वया-तःगु लुम्बिनी कक्ष नामक कोठा नं विशेष आकर्षकया केन्द्र जूगु दु । उक्त लुम्बिनी कक्ष ब्वया तःगु बुद्धया जन्मस्थल लुम्बिनीया गुरूयोजनाया मोडेलं यक्कोसिया मन साला काल । लुमके बह जू थ्व गुरू योजना जापानया प्रसिद्ध प्रोफेसर केन्जो-ताङ्गे नं दय्का दीगु साः भावी लुम्बिनीइ दैगु विशेषतात खना दर्शकत यक्कों अजु चाल ।

प्रदर्शनी सिधेधुंका अध्ययन गोष्ठीया जन्म दीया लसताय् धका धौ बजि इनेगु ज्या जुल ।

कन्हे खुनु (बैशाख १५ गते, आइतवार बहनी ५ बजे छगु बौद्ध कार्यक्रम नं कः कः धाय्क न्याय्-कूगु दु । उगु कार्यक्रमे मय्जु शान्तो व मय्जु

कमलतारा पाखें बौद्ध म्ये, मय्जु केशरी पाखें छपु
 बौद्ध लेख, व भाजु आनन्द मान सिंह पाखें छपु
 बौद्ध कविता न्यकेगु ज्या जुल । वयां लिपा श्रीघः
 ज्ञानमाला व श्रीमती प्राणदेवी प्रधान पाखें भजन

न्यंका सकसितं मन्त्रमुग्ध याना बिल । अन्ते म्हिगः
 खुनु फोटो प्रदर्शनीले सिरपा त्याकादीपित भाजु
 चन्द्रमान मास्के पाखें सिरपा लःल्हाय्गु ज्या
 जुल ।

सिद्धार्थ कुमारया जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति व महापरिनिर्वाण

जूगु स्वाँया पुन्हीया उपलक्ष्य

हार्दिक शुभ-कामना

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी
 धर्मकीर्ति विहार
 श्रीघ नघःल टोल, येँ

Vesak Resolutions

-V. F. Gunaratne

1. THIS DAY 2523 years ago, when the moon was at its fullest resplendent glory, a queen brought forth a child in the sylvan surroundings of the Lumbini park in West Nepal. This child it was that later became the Enlightened Buddha who preached a glorious doctrine of peace and love and righteousness to a sorrow-stricken world.

Hence, on such a day as this, may I remember him and lift my hands in grateful adoration of him. On such day as this may I resolve to lead a life in conformity with his glorious doctrine of peace and love and righteousness.

2. The child who was born this day 2523 years ago and was brought up in the lap of luxury and was wedded to a princess of great beauty, found no lasting satisfaction but dukkha (sorrow) or the potentiality of dukkha in these supposed good things of life, and therefore renouncing the wealth and luxury he was enjoying, renouncing the prospect of a kingdom to which he was heir, renouncing wife and child and hearth and home, he betook himself to the forest to lead, he

ascetic life in order to discover a way of escape from dukkha and to realize true happiness.

Hence, on such a day as this, may I remember him and lift my hands in grateful adoration of him. On such a day as this may I resolve to lead a life in conformity with his glorious doctrine of peace and love and righteousness.

3. The child who was born this day 2523 years ago and later became an ascetic at his 29th year, had practised for six long years the severest of austerities, subjecting his body to manifold tortures trying various systems of meditation and self-culture under various teachers who professed to show a way of escape from dukkha, but finding no solution to his problem from these various systems, and convinced in his own mind that a life of self-torture is as useless as a life of luxury, he adopted the middle way steering clear of these two extremes and meditated on his own. Thus meditating under the spreading branches of a Bodhi-tree on one glorious Vesak day such as this he attained Enlighten-

ment. He realized the truth of dukkha, the truth of the cause of dukkha, the truth of the cessation of dukkha and the truth of the path leading to the cessation of dukkha.

Hence, on such a day as this, may I remember him, and lift my hands in grateful adoration of him. On such a day as this, may I resolve to lead a life in conformity with his glorious doctrine of peace and love and righteousness.

4. The child who was born this day 2523 years ago and who later attained to Buddhahood, had for 45 long years led an active missionary life preaching to suffering humanity the truths he had discovered, sleeping not more than two or three hours a night, travelling in various parts of India covering thousands of miles on foot, imparting joy and inspiration to the hundreds and thousands of persons who gathered to hear him.

Hence, on such a day as this, may I remember him and lift my hands in grateful adoration of him. On such a day as this: May I resolve to lead a life in conformity with his glorious doctrine of peace and love and righteousness.

5. The child who was born on this day 2523 years ago and who later attained to Buddhahood and proclaimed the message of the Dhamma had thus initiated a movement which fostered in man the spirit of universal love

(metta) towards all beings. This movement having first spread all over India, thereafter spread to Ceylon, Burma and thence to Central Asia and China. From China this movement spread to Korea and Japan and to the Malayan Peninsula. Now the movement is last spreading westwards, and there is today hardly a country in Europe where the message has not reached, while in important countries like England, America and Germany Buddhist Vihars are found disseminating the Dhamma.

The start of this movement was on a Vesak day such as this. The birth of the Great Being who initiated this movement was on a Vesak day such as this. The passing away of this Great Being was also on a Vesak day such as this.

Hence on such a day as this, with its three-fold significance may I remember him and lift my hands in grateful adoration of him. Such remembrance gives me peace and calm as well as courage and consolation.

On such a day as this may I resolve to lead a life in conformity with his glorious doctrine of peace and love and righteousness.

On such a day as this while aspiring to lead this higher life, may I also wish that others too will lead this higher life.

May all beings be well and happy.

Buddhism and mental health

—Alce Robertson

MENTAL HEALTH is a priceless and invaluable possession which is an essential prerequisite for happiness and peace of mind in this modern world. But unfortunately today all too many are losing this most precious gift.

Despite the vast strides and startling progress made by science in unravelling the mysteries of the universe and providing the human race with material comforts and worldly needs, yet the paradox of it is that today more people are suffering from mental ill health and personality disorders than ever before. It has been estimated that the percentage of neurotics and the mentally sick in present day society has assumed alarming proportions, so much so that one out of every four persons in the world's great cities is in need of psychiatric treatment. In the United States, it is said that one in ten are mentally ill or suffer from emotional instability and less serious mental disorders in some degree. A similar situation, though usually less serious, exists in order nations of our modern western society.

But why? Is it natural to be mentally or emotionally ill? Modern man has thought that if he could have high living standards, a good income, more leisure time, education and the freedom to do as he pleases, including sexual freedom, he would automatically be happy. Today more people are experiencing these conditions than ever before. And the result? "Instead of health, these conditions have led to an unprecedented increase of mental disease and even to new forms of mental disorder". So said Dr. Ludwig von Bertalanffy, noted Canadian psychiatrist, before 400 doctors and psychiatrists gathered at a widely acclaimed symposium on schizophrenia held in Shreveport Louisiana, some months ago. Something is clearly missing in modern man's pursuit of happiness and peace of mind. Something is causing his appalling mental illness.

One of the chief causes of mental ill-health is that modern man is drifting hopelessly in this materialistic age, purpose in life. He is come without any definite goal and completely overwhelmed

and swept off his feet by the fleeting pleasures of this contemporary world and as a result is afflicted with mental and emotional disorders.

THE OTHER reasons are the sense of insecurity arising from material economic discord; the feeling of instability engendered by excessive competition in commerce and industry, with booms, slumps, redundancy and unemployment, the fear of nuclear war, the striving to keep up socially and financially with others; the vast disparity between different income levels combined with a general desire to adopt the manner of life of the more privileged groups; sexual repression which is at the same time accompanied by continual erotic titillation from films books and the exploitation of sex in commercial advertising – all these and a host of subsidiary phenomena related to them are characteristic of our age. Not least among them as a disturbing influence is the need to feel personally important in a civilization which denies importance to all.

Though these external factors are partially responsible, yet according to Buddhist psychology, the causes are deep-seated and far-reaching and are found within the recesses of a person's mind. Incidentally, modern psychology draws a sharp line of demarcation between a normal and abnormal person. But according to

Buddhism, all of us are subject to some form of emotional disturbances and psychological disorders most of the time.

Suffering, which is the chief ailment afflicting all beings, is not only physical suffering alone but predominantly psychological suffering in the form of frustration, worry, fear, despair, discord agitation, etc. The Buddha has made the significant and profound statement that person may be physically healthy for one year, two years, ten years, twenty years, fifty years, a hundred years or more but except the perfect saints (Arahats) there is no one who is mentally healthy even for a second.

From this statement of the Buddha it is clear that though many of us may enjoy good physical health for a number of years yet the fact remains that we are harassed and pestered throughout our lives by various types of anxieties, fears, worries and other emotional disturbances. The psychological factors which cause suffering are attributed by the Buddha to five main causes which are as follows sensual lust and sex, illwill, sloth and torpor, restlessness and worry and doubts.

The mind of a person afflicted with these mental defilements is graphically and strikingly described in the Buddhist texts by the following similes: sensual

lust and sex is compared with water mixed with manifold colours, illwill with boiling water, sloth and torpor with water covered by mosses, restlessness and worry with agitated water whipped by the wind, doubt with turbid and muddy water. Just as in such water one cannot perceive one's own reflection so in the presence of these five mental defilements one cannot clearly discern one's own benefit nor that of others, nor that of both as the mind is confused and mentally unbalanced.

If the cause of suffering is primarily psychological, then it must follow as a natural logical sequence that the cure also is psychological. Therefore we find in Buddhism a technique and method, a series of mental exercises or psychological treatment designed to cure the various mental diseases. In the sphere of psychiatry and psychoanalysis science is yet floundering with its theories and hypotheses. The limited nature of its success is indicated by the need to resort to physical treatment in cases that have passed from neurosis to psychosis, such as electroconvulsive therapy for acute depressive moods, insulin injections for early stages of split personality, frontal lobotomy for prolonged anxiety states and the use of the class of drugs known as tranquilisers which act upon the vegetative inter-neurotic circuits of the brain.

IN MARKED contrast to the hit and miss methods and experience of western psychiatry, Buddhist mental therapy aims at the total intergration

of the personality at a higher level. Since craving in its various manifestations is the root cause of mental derangement, it is, therefore, necessary to diminish and finally extinguish it. It is here that Buddhism introduces an infallible remedy which western psychotherapy has been unable to fit comfortably into its fields of theory, the field of ethical values.

The understanding of the facts of impermanence, of suffering which is the result of craving, and non-ego brings about a re-orientation of the mind which is characterised by greater detachment, psychological stability and moral awareness. This cannot be brought about by external means but an inner change and revolution of the mind. The Supreme Buddha diagnosed the diseases that afflicted all human beings.

The three main diseases are greed (lobha), hatred (dosa) and ignorance (moha) and he prescribed infallible remedies for them. These prescriptions or techniques, of meditation -- forty in number -- are mentioned in the sacred texts. They cover every type of psychological need and every possible combination of temperaments. They are prescribed by the teacher just as treatment is given by the psychiatrist. The mode of treatment is in accordance with the individual requirements of the patient.

It is to cure the mental ailments of suffering humanity that the All Compassionate Buddha -- the psychiatrist par excellence -- has given various prescriptions or forms of mental therapy (kammathanas). The Visuddhi Magga

mentions six main types of temperaments (carita) which include many lesser ones. They are those disposed to lust, hate infatuation, faith, intellectuality and discursiveness. As temperaments differ, so do the subjects of meditation (kammattanas). One comes across these subjects of meditation scattered in the Pali texts specially in the discourses.

THE VISUDDHI MAGGA describes forty of them. They are: Ten objects called kasina, ten objects of impurity (asubha), ten recollections (anussati), four sublime states (brahma vihara), four formless states (arupa), one derception (ekasanna), one analysis (vavatthana). As to suitability, it is said that the ten impurities and mindfulness of the body are ideally suited for one of a passionate temperament, the four sublime states and the four colour kasinas are for the irritable, mindfulness on in-and-out breathing for the deluded and discursive, the first six recollections for the faithful, and for the analysis of the four primary elements and the perception that food is repulsive. The remaining kasinas and the formless states are suitable for all types of temperaments.

Though a particular type of meditation would suit a particular temperament, the Buddha being an incomparable physician, gives several subjects of meditation or techniques of treatment to individuals so that the various mental defilements which cause mental ill-health would be radically remedied. This technique and method individual is clearly brought out in the Maha Rahulavada Sutta of the Majjhima

Nikaya, a discourse which was preached to His son, Rahula. The Buddha says:

“Develop the meditation on loving kindness (metta) Rahula, for by this illwill is banished.

“Develop the meditation on compassion (karuna) Rahula, for by this cruelty is banished.

Develop the meditation on sympathetic joy (mudita), Rahula, for by this envy or jealousy is banished,

Develop the meditation on equanimity (upekkha) Rahula, for by this restlessness is banished.

Develop the meditation on the concept of impermanence (anicca-sanna), Rahula for by this pride of self (asmi-mana) is banished.

Develop the concentration on mindfulness on in-and-out breathing with mindfulness. Rahula, which developed and frequently practised bears much fruit, and is of great advantage.”

An important fact emerges from this discourse and that is that it is always better for a person to practise more than one type of meditation in order that he could effectively eradicate the deep-rooted and deep-seated diseases of the mind which continue to pester and harass him persistently. However, he should assiduously practise and specialise in a subject of meditation which suits a predominant and dominant trait of his personality as enumerated above.

**Goods Wishes to all the Nepalese
and
also to all the Tourist**

**On the Happy Occasion of
2524 Mahaparinirvana Anniversary
of
L O R D B U D D H A**

BHIMRATNA HARSHARATNA

**HOTEL CRYSTAL
NEW HOTEL CRYSTAL
HOTEL SIDDHARTHA**

२१४६

सिद्धार्थ गौतमको जन्म, बुद्धत्व प्राप्ति तथा

वहाँको २५२४ सौं महापरिनिर्वाण दिवस

सिद्धार्थ

बैशाख पूर्णिमाको

हार्दिक शुभ-कामना

बालाजु अटोवर्स प्रा. लि.

सायहू यो विं शाब्द ककिडा

गां कुं विमं

मकात्र

रजिष्टर्ड अफिस :

२८ जुद्धसडक

काठमाडौं

फोन : ११४५३

वर्कसप :

बालाजु औद्योगिक क्षेत्र

बालाजु, काठमाडौं

फोन : १३५८४